

neko

2023ko TXOSTENA

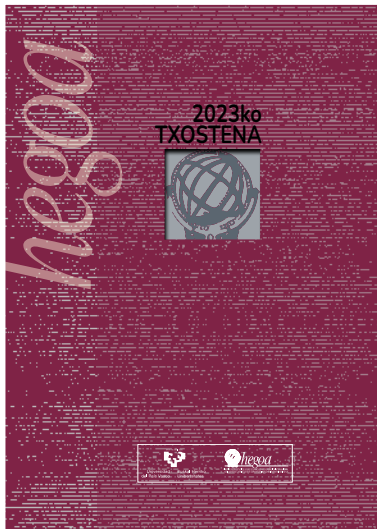

Universidad
del País Vasco

Euskal Herriko
Unibertsitatea

INSTITUTO DE ESTADÍSTICAS SOBRE DESARROLLO Y COOPERACIÓN INTERNACIONAL
IMAZKARTEN KANTZARAZA ETA BATZARREN BULBOZKO IKASPIA INSTITUTUA

UPV/EHU
Zubiria Etxea
Lehendakari Agirre, 81
48015 **Bilbo**
Tel.: (34) 94 601 70 91

UPV/EHU
Carlos Santamaría Zentroa
Elhuyar plaza, 2
20018 **Donostia**
Tel.: (34) 943 01 74 64

UPV/EHU
Koldo Mitxelena Biblioteka
Nieves Cano, 33
01006 **Gasteiz**
Tel.: (34) 945 01 42 87

www.hegoa.ehu.eus

hegoa@ehu.eus

@Instituto_Hegoa

instituto-hegoa

@HegoaInstitutua

Aurkibidea

1. Aurkezpena	4
2. Prestakuntza jarduerak	6
2.1. Hegoa Institutuak eskaintzen dituen graduondokoak	6
2.1.1. Garapenari buruzko Ikasketak Doktorego Programa	6
2.1.2. Graduondoko ikasketa ofizialak	7
2.1.3. Berezko tituluak	8
2.2. Hegoak antolatutako beste ikastaro batzuk	8
2.3. Hegoak antolatutako biltzarrak, jardunaldiak eta mintegiak	9
2.4. Hegoa Institutuko irakasleek graduondoko beste ikasketa batzuetan parte hartzea	15
2.5. Hegoako irakasleek emandako hitzaldiak eta tailerrak	16
2.6. Hegoako lantaldeak eta irakasleek eta ikertzaileek beste ekitaldi batzuetan parte hartzea	18
3. Ikerketa jarduerak	20
3.1. Ikerketa taldeak	20
3.1.1. Tokiko giza garapena eta ekonomia sozial eta solidarioa	20
3.1.2. Gatazkak, bakea eta garapena	24
3.1.3. Garapenerako eta nazioarteko lankidetzarako politiken koherentzia	29
3.1.4. Hezkuntza	31
3.2. Beste ikerketa jarduera batzuk	36
3.3. Garapenari buruzko Ikasketen arloko doktorego tesiak	37
3.4. Nazioarteko batzorde eta ordezkaritzetan parte hartzea	37
3.5. Ponentziak eta komunikazioak	38
4. Argitalpenak	42
4.1. Liburuak	42
4.2. Lan-Koadernoak Hegoa	42
4.3. Hegoak Zabalduz	43
4.4. Hariak. Recreando la educación emancipadora	43
4.5. Artikuluak, ikerketak eta liburu kapituluak	43
5. Irakaskuntzarako eta ikerketarako baliabideak	49
5.1. Dokumentazio Zentroaren zerbitzu digitalei buruzko datuak	49
5.2. Multimediaiko berriak	50
6. Aholkularitza zerbitzuak	52
7. Erakunde Aldaketa Feministarako Ekintza Plana 2023-2026	54
8. Erakundearen organigrama	55
9. Txosten ekonomikoa	57

1. Aurkezpena

Memoria honetan Hegoa Institutuak 2023an zehar egindako jarduera nagusiak laburbiltzen dira.

UPV/EHUko prestakuntzaren arloan, Garapena eta Nazioarteko Lankidetzaren Master Ofizialaren, Globalizazioa eta Garapena Master Ofizialaren, eta Nazioarteko Lankidetzaren eta Hezkuntza Askatzailea berezko Masterraren edizio berriak egin ditugu. Lehenengo biak aurrez aurrekoak dira eta hirugarrena *online*. Horiez gain, Garapenari buruzko Ikasketak Doktorego Programa dugu, 85 tesi matrikulatuta dituena. Beraz, prestakuntza eskaintza zabala da, eta horren bitartez Hegoak Garapenari buruzko Ikasketan laguntzen du goi-mailako hezkuntzan eta nazioarteko lankidetzaren sektoreko adituen prestakuntzan.

Ikerketa ere Hegoaren jarduera nagusietako bat da. Horretan, garapeneko eta lankidetzako politika publikoei, ekonomia sozial eta solidarioari, bake ikasketei, gatazkei eta giza eskubideei eta gizarte eraldaketarako hezkuntzari buruzko ildoak lantzen ditu. 2023an, Giza Segurtasunari, Tokiko Giza Garapenari eta Nazioarteko Lankidetzari buruzko Ikerketa Taldeak eta Garapenerako era Nazioarteko Lankidetzarako Politiken Koherentziari buruzko Ikerketa Taldeak beren lanarekin jarraitu dute. Talde horiek Eusko Jaurlaritzaren eta UPV/EHUren aintzatespena eta laguntza dute 2022-2025 aldirako. Talde bietako kideek beste unibertsitate, erakunde eta GGKE batzuek antolatutako biltzarretan, hitzaldietan, tailerretan eta mintegietan parte hartu dute, eta beren ikerketen emaitzak hainbat formatutan argitaratu dituzte.

2023an, Institutuaren argitalpenak ere indartu ditugu. Hala, *Lan Koadernoak* aldizkariaren hiru ale, *Hegoak Zabalduz* aldizkariaren sei ale (denak euskaraz) eta *Hariak, Recreando la educación emancipadora* aldizkariaren bi ale argitaratu ditugu.

Hegoako lantaldeak eta Institutuari atxikitako UPV/EHUko irakasleek eta ikertzaileek ikerketa, prestakuntza eta aholkularitza jarduerak egin dituzte beste herrialde batzuetako unibertsitateekin eta gizarte erakundeekin aliantzan, batez ere Latinoamerikakoekin. Esate baterako, Kolonbian, *Seminario Internacional: Retos y desafíos de las economías feministas* mintegia egin dugu, eta *Seminario internacional sobre transiciones ecosociales*, Ekuadorreko, Peruko, Boliviako eta Kolonbiako unibertsitate eta gizarte erakundeekin. Erdialdeko Amerikan *Encuentro Colaborativo sobre el acceso a la justicia en casos de violencia sexual en conflictos armados* topaketa egin dugu El Salvadorreko, Guatemalako eta Honduraseko giza eskubideen erakundeekin eta erakunde feministekin. Mendebaldeko Saharan, aldiz, Hegoaren lana Marokok egindako giza eskubideen urraketak ikertzera eta salatzerara bideratu da. Hala, adibidez, *Gertatutako guztia argitan jarri* (Hegoa, 2022) txostenean oinarritutako *Insumisas. Mujeres en lucha en el Sáhara Occidental* dokumentala estreinatu eta proiektatu dugu.

Euskadin, transferentzia jarduerak bultzatu ditugu, unibertsitateak gizarte eraldaketan duen eginkizunaren azterketa kritikoa sustatzeko, hala nola *EmantzipAkzioa: beste mundu posible batzuetarako teoria eta praktika kritikoak online* ikastaroaren bigarren edizioa eta *Diversidad entre sujetos, territorios y luchas en la acción educativa: articulaciones para la transformación social* jardunaldiak, edota *Unibertsitate Kritiko Eraldatzailea* Topaketa. Halaber, Kolonbiako Egiaren Batzordearen Azken Txostenaren (*Informe Final de la Comisión para el Esclarecimiento de la Verdad, la Convivencia y la No Repetición de Colombia*) gomendioen inplementazioa lagundu dugu.

2023an, Hegoak nazioarteko lankidetzaren arloko aholkularitza-zerbitzuak eskaini dizkie hainbat erakunderi, hala nola Bizkaiko, Gipuzkoako eta Arabako Foru Aldundiei eta zenbait Udali. Ildo horretan, Euskal Lankidetzaren Publikoaren Ataria kudeatzen dugu. Ataria harmonizazio eta gardentasun tresna bat da eta, horretan, zortzi euskal erakundek parte hartzen dute.

Memoria honetan laburbiltzen den jarduera sustatzeko, Hegoa Institutuak funtsezko tresna bat du, Dokumentazio Zentroa (CDOC), alegia. Hura, Garapenari eta Nazioarteko Lankidetzari buruzko ikasketetan espezializatuta dago, eta urte amaieran 21.885 erregistro zituen. Hegoaren Liburutegi Digitalak Dokumentazio Zentroaren erregistroei buruzko informazioa jasotzen du. Erregistro horien % 20 formatu digitalean daude, horiek eskuratzea errazteko asmoz. Liburutegi Digitalaren *online* banaketari dagokionez, 2023an 2.594.800 deskarga izan ziren PDF formatuan. Baliabide horri egindako bisita eta deskarga kopuruak erakusten du, alde batetik, Hegoaren lanaren dinamismoa eta, bestetik, lantzen ditugun gaien inguruan unibertsitate komunitateak eta, oro har, herritarrek duten interesa.

Irantzu Mendia Azkue
Hegoako zuzendaria

2. Prestakuntza jarduerak

2.1. Hegoa Institutuak eskaintzen dituen graduondokoak

Hegoaren prestakuntzaren eta eraldaketarako hezkuntzaren arloetako jarduera hainbat irakaskuntza motaren bitartez gauzatzen da. Alde batetik, Doktorego Programaren eta graduondoko ikasketa ofizialen bitartez. Horiek Goi mailako Hezkuntzaren Europako Esparruaren (GHEE) eta Euskal Herriko Unibertsitateak (UPV/EHU) eskainitako Berezko Tituluen formatura egokitzen dira. Bestetik, Hegoa Institutuko kideek Espainiako, Europako eta Latinoamerikako hainbat unibertsitatek eskainitako graduondoko ikasketetan (doktoregoak, masterrak, espezializazioa eta diplomatuak) parte hartu bitartez. Azkenik, jarduera horren barruan ikastaroak, hitzaldiak, tailerrak eta mintegiak ere egiten ditugu, beste unibertsitate batzuek, GGKEek edo erakundeek hala eskatzen dutenean.

2.1.1. Garapenari buruzko Ikasketak Doktorego Programa

Garapenari buruzko Ikasketak Doktorego Programa UPV/EHUK Doktorego Eskolaren (DOKe) bitartez duen eskaintzaren parte da. Programa Hegoa Institutuak koordinatzen du eta horretan Ekonomia Aplikatua, Soziologia eta Gizarte Langintza eta Enpresa Zuzenbidea eta Zuzenbide Zibila sailek eta GEZKI Institutuak parte hartzen dute.

Garapenari buruzko Ikasketak Doktorego Programa honako ikerketa-ildo hauek ditu: Garapena, globalizazioa eta nazioarteko fluxu ekonomikoak; Nazioarteko erakunde ekonomikoak eta integrazio ekonomikoak; Garapenerako lankidetzak eta ekintza humanitarioak; Ingurumena eta garapen iraunkorra; Generoa eta garapena; Garapenaren finantzaketa eta mikrokredituak; Landa garapena eta elikaduraren segurtasuna; Tokiko garapena eta lurraldea; Migrazioak eta baterako garapena; Giza garapenerako eta iraunkortasunerako teknologia egokiak; Hezkuntza, garapena eta giza gaitasunak; Gizarte-bazterketa, pobrezia eta desberdintasuna; Gatazkak, segurtasuna eta garapena; Lan-harremanak, gizarte-eskubideak eta enpresa transnazionalak; Kultura, komunikazioa eta garapena; Ongizatearen eta garapenaren adierazleak eta neurketa; Parte-hartzea, demokrazia eta giza eskubideak; Globalizazioaren prozesu sozio-kulturalak; eta Ekonomia Sozial eta Solidarioa.

Programak Hezkuntza Ministerioaren *Bikaintasun Aipamena* lortu zuen 2011n.

2.1.2. Graduondoko ikasketa ofizialak

Globalizazioa eta Garapena eta Globalizazioa eta Nazioarteko Lankidetzak masterrak UPV/EHUREN Titulu Ofizialen parte dira, eta Hegoa Institutuak eta Ekonomia Aplikatua Sailak koordinatzen dituzte. Titulu biek Garapenari Buruzko Ikasketak Doktorego Programarako sarbidea ematen dute.

Globalizazioa eta Garapena Masterra

Master hau espezializazio akademikora eta ikerketa prestakuntzara bideratzen da eta, hain zuzen globalizazioaren fenomenoaren eta garapen prozesuen arteko harremanean zentratzen da. Diziplinarteko irakaskuntza proposamen hau Garapenari buruzko Ikasketen (*Development Studies*) tradizioan kokatzen da.

Masterraren irakaskuntza funtsezko bi dimentsio hauen esparru teoriko-metodologikoetan zentratzen da: globalizazioa, arlo ekonomiko zein sozial, politiko edo kulturalerako harremanen eta prozesuen mundializazio-prozesu gisa ulertuta; eta garapenari buruzko ikuspegi teoriko nagusiak, giza garapenaren eta iraunkortasunaren paradigmatik landuak. Hala, kontuan hartzen du ere nazioarteko lankidetzak bizikidetzak baketsua eta garapena mundu mailan sustatzeko tresna gisa duen eginkizuna.

2023-2024 ikasturtean 33 eskaera jaso ditugu eta 16 lagun matrikulatu dira lehen aldiz (zazpi emakume, bederatzi gizon). Zortzi lagun Euskal Autonomia Erkidegotik (EAE) datoz, lau lagun Espainiako Estatuko beste leku batzuetatik, bi Latinoamerikatik eta beste bat Asiatik.

Garapena eta Nazioarteko Lankidetzak Masterra

Master hau ikasleen prestakuntza akademiko eta profesionalera bideratzen da garapenerako nazioarteko lankidetzaren arloan, eta funtsezko erreferentzia gisa ditu ekitatea, pobrezia aurrakako borroka, giza garapena eta jasangarritasuna. Kalitatezko eta diziplinarteko lanbide prestakuntza ematen du nazioarteko lankidetzaren esparruan hobeto sartzeko, arlo pertsonalari zein lan arloari dagokienez.

Horretarako, masterrak gai horietan esperientzia eta ibilbide handia duten irakasleak ditu. Irakasle horiek unibertsitatetik zein lankidetzarako erakundeetatik datoz. Halaber, ikasketa programak derrigorrezko praktikak ere ezartzen ditu hainbat herrialdetan gauzatzen diren garapenerako lankidetzarako proiektuetan.

2023-2024 ikasturterako izena aurretik emateko 74 eskaera jaso ditugu. Lehenengoz matrikulatutako 23 lagunetatik (hamasei emakume, zazpi gizon), hamaika EAetik datoz, sei Espainiako Estatuko beste leku batzuetatik, bat Europar Batasunetik eta beste bost Latinoamerikatik.

2.1.3. Berezko tituluak

Nazioarteko Lankidetzarako eta Hezkuntzarako Askatzailea *online* Masterra

Master hau Hegoa Institutuak koordinatzen du, eta UPV/EHUren Berezko Tituluen artean dago. Hezkuntzarako Askatzailearen kontzeptuak eta praktikak modu zabalean lantzen dituen master bakarra da Estatu osoan. Graduondoko proposamen horrek, bada, gaur egungo egoeraren azterketa kritikoa egiten du; izan ere, egoera horretan globalizazio neoliberalaren barruan aurkitzen ditugun krisi anitzak elkartzen dira. Hala, masterrak, azterketa horren bitartez, garapenerako lankidetzarako eta hezkuntza kritikoa eta askatzailea sustatzeko gai diren subjektuak trebatu nahi ditu.

Izan ere, horien lanbide-jarduerarako lankidetzarako, hezkuntzarako edo beste edozein arlora bideratuko den alde batera utzita, irakasleak ezagutza eta praktika alternatibetan trebatzea da helburua. Hala, masterrak gizarte eraldaketarako bideratutako ekintza kolektiboak gauzatzeko baliabide teorikoak, gaitasunak eta balioak eskaintzen dizkie, bidezko eta berdintasuneko mundu baten alde egin dezaten. Masterra *online* egiten da bere osotasunean; beraz, munduko edozein lekutatik egin daiteke eta zaintza-lanekin, enpleguarekin edo beste prestakuntzarako batzuekin bateragarria da.

Ikasketa horien IX. edizioan, 2023-2024 ikasturtean, 19 lagun matrikulatu dira (hamabost emakume eta lau gizon). Horietatik zortzi EAetik datoz, sei Estatuko beste leku batzuetatik, bat Portugaletik eta beste lau Latinoamerikatik.

2.2. Hegoak antolatutako beste ikastaro batzuk

**“EmantzipAkzioa: beste mundu posible batzuetarako teoria eta praktika kritikoa”
ikastaroaren II. edizioa**
(*Online*, urtariletik apirilera)

“EmantzipAkzioa: beste mundu posible batzuetarako teoria eta praktika kritikoa” *online* prestakuntzaren bigarren edizioa bi ikastarotan banatu zen (bakoitzari 2 kreditu ETCS dagozkie). Ikastaroetako bat euskaraz izan zen eta bestea gaztelaniaz. Biak UPV/EHUren arautu gabeko prestakuntzarako eGelaPI plataformaren bitartez egin ziren, eta modulu-egitura bera izan zuten: 1. moduluak. Garapenari buruzko diskurtsoen azterketa kritikoa; 2. moduluak. Postgarapena eta dekolonialitatea; 3. moduluak. Bestelako feminismoak eta bizitzaren iraunkortasuna; eta 4. moduluak. Iraunkortasun ekologikoa. Horietako bakoitzean esparru teorikoa eta esperientzia praktikoa uztartu ziren. Izan ere, esperientzia horiek inspiratzaileak izan ziren parte-hartzaileentzat, eta haien eraldaketa-ahalmena indartu zuten.

Irakasle-taldea honako hauek osatu zuten: Iker Etxano, Unai Villalba (biak Hegoari atxikitako irakasleak eta ikertzaileak), Yésica Álvarez eta Leticia Urretabizkaia. Gaztelaniaz egindako

ikastaroan 41 lagunek eman zuten izena, eta euskarazkoan hamaseik. Kolektibo ugariena ikasleak izan ziren, eta haren atzetik GGKEak, lankidetzako erakunde publikoak eta gizarte mugimenduak.

2.3. Hegoak antolatutako biltzarrek, jardunaldiak eta mintegiak

Master ofizialeko mintegiak eta jardunaldiak

Ikasturtean zehar Garapena eta Nazioarteko Lankidetzako Master Ofizialaren eta Globalizazioa eta Garapena Master Ofizialaren ikasleei bideratutako hainbat jarduera antolatu ditugu. Mintegi horiek gai horietan interesa duten beste lagun batzuei ere irekita egon dira.

- “Técnicas de investigación”. Amaia Izaola Argüeso, urtarrilaren 16an.
- “Técnicas de investigación”. Carmen Etxebarria Miguel, otsailaren 22an eta 23an.
- “Diversidad sexual y de género en la Agenda de los Derechos Humanos: Metodologías para la investigación de la realidad LGBTBI”. Aimar Rubio Llona, apirilaren 21ean.
- “Tres décadas de democracia y construcción de paz en Sudáfrica y Mozambique”. Gonzalo Vitón eta Daniel Nina, apirilaren 27an.
- Las violencias contra las mujeres en el informe final de la Comisión de la Verdad de Colombia: miradas situadas en la experiencia latinoamericana”. Diana Marcela Gómez Correal, ekainaren 7an.
- Sesión informativa sobre el programa de voluntariado humanitario de European Solidarity Corps y MPDL”, azaroaren 28an.
- “Contexto migratorio griego, políticas migratorias y situación en Lesbos”. Miren Bardaji, abenduaren 20an.

Gainera, azaroaren 16an GGKEen azoka bat ospatu zen. Horretan, curriculumeko eta curriculum kanpoko praktikei buruzko laguntza eta orientabidea eman zitzaion master bietako ikasleei.

Abenduaren 15ean, master ofizialetako ikasleek eLankidetzaren Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren instalazioak bisitatu zituzten.

Garapenari buruzko Ikasketak Doktorego Programaren mintegiak

Doktorego Programaren mintegiek doktorego-tesia egiten ari diren ikasleen arteko harremana sustatzeko helburua dute. Hala, eztabaidatzeko eta beren tesien aurrerapenak eta ikerketa-prozesuaren inguruan duten jakin-minak aurkezteko eremu bat izan nahi dute. Mintegietan ikasleek, Doktorego Programako irakasleek eta Hegoako kideek parte hartzen dute.

Matxoaren 22an, Juan Telleria irakasleak “Publicar en Revistas Indexadas” *online* mintegia dinamizatu zuen. Saioan San Marcoseko Unibertsitate Nazional Nagusiko (Peru) Ekonomia Zientzien Fakultateko zenbait irakaslek eta Garapenari buruzko Ikasketen Doktorego Programako (Hegoa Institutua, UPV/EHU) ikasleek parte hartu zuten.

Seminario internacional sobre transiciones ecosociales

(Popayánen, Kolonbian, martxoaren 25etik apirilaren 1era)

Mintegi hura Andeetako eskualdeko unibertsitateen, kooperatiben eta gizarte mugimenduen arteko aliantza batetik sortu zen. Horretan trantsizio ekosozialeko eta Ekonomia Sozial eta Solidarioko (ESS) zenbait prozesuren sistematizazioa landu zen. Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziak finantzatutako PRO- 2022K2/0001 proiektuaren esparruan garatu zen.

Topaketan, hainbat unibertsitate eta ikerketa zentrotako ordezkariak parte hartu zuten, hala nola hauetakoak: Ekuadorreko Unibertsitate Zentrala (UCE), San Marcoseko Unibertsitate Nazional Nagusia (UNMSM, Peru), Caliko Javierana Eliz Unibertsitatea (PUJC, Kolonbia), Hego Amerikako Landa Garapenerako Institutua (IPDRS, Bolivia) eta UPV/EHUko Hegoa Institutua, baita bake sinatzaileen kooperatibetako ordezkariak eta Caucako (Kolonbia) kabildo indigenak, Chaco guaraniko (Bolivia) erakundeak eta kooperatibak, Peruko erdialdeko oihaneko kafe-ekoizpen kooperatibak, Cayambeko emakume ekoizle agroekologikoak eta Quitoko (Ekuador) kontsumo kooperatiba bat ere. Mintegia esperientziak sistematizatzeko prozesu baten parte da, eta sistematizazio horren emaitzak liburu bateratu batean jasoko dira.

Gizarte-eraldaketarako hezkuntzari buruzko VI. jardunaldiak: “Ikaskuntzaren kultura: hezkuntza eraldatzailerantz aurrera egiteko giltzarri”

(Bilbon, martxoaren 30ean)

Jardunaldiak Euskadiko GGKEen Koordinakundeak, Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziak eta Hegoak antolatu dituzte, eta, horietan, (H)ABIAN 2030 Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren Euskal Estrategian sakontzeko eztabaidarekin jarraitu nahi genuen. 2023ko edizioan ikasketa kulturaren gaia izan zen nagusi, hezkuntza-ekintzen eraginean eta irismen kritikoan aurrera egiten laguntzen duen tresnagisa, baita erakundeen beren eraldaketan ere.

Jardunaldietan honako hauek hartu zuten parte: Juanjo Celorio Díaz (Hegoaren erreferentea Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren arloan), Lia Pinheiro Barbosa (Universidade Estadual do Ceará unibertsitateko irakaslea eta ikertzailea) eta FUHEM, Bidezko Elikadura eta Red Comparte kolektiboak, eta Arabako Foru Aldundia.

Encuentro colaborativo centroamericano “El acceso a la justicia en casos de violencia sexual en conflictos armados”

(San Salvadorren, uztailaren 19tik 21era)

Topaketa hau Erdialdeko Amerikako gatazka armatuetan gertatutako sexu-indarkeria kasuen auzi estrategikoari buruzko ikaspenak partekatzeko eremua izan zen. Hala, gerrako sexu-indarkeriaren ezaugarrietan, haren iraupenean eta giza eskubideen urraketa larri horretan dagoen zigorgabetasuna eragiten duten faktoreetan sakontzeko aukera eman zuen.

Topaketa Hegoa Institutuak (UPV/EHU) eta Las Dignas duintasunaren eta bizitzaren aldeko emakumeen elkarteak antolatu zuten, eta 50 lagunek parte hartu zuten, Erdialdeko Amerikako hiru herrialdetako (El Salvador, Guatemala eta Honduras) mugimendu feministako eta giza eskubideen aldeko 25 erakundetatik.

Seminario internacional “Retos y desafíos de las economías feministas”

(Santander de Quilichaon, Kolonbian, eta online, urriaren 31n eta azaroaren 7an)

Mintegia Hegoak antolatu zuen, Corporación Ensayos (Cauca, Kolonbia) erakundearekin, Caliko Javierana Eliz Unibertsitateko Kulturarteko Ikasketen Institutuarekin (IEI) eta Lanki Kooperatibismoaren Ikertegiarekin (Mondragon Unibertsitatea) batera. Gainera, eLankidetzaren laguntza ekonomikoa izan zuen. Hala, nazioarteko mintegi horrek eztabaidatzeko eremu bat eskaini zuen, Latinoamerikako, Euskadiko eta Espainiako Estatuko ekonomia feministei buruzko esperientziak eta lan-ikuspegiak partekatu bitartez.

Saioak Santander de Quilichao (Cauca Iparralde, Kolonbia) herrian ospatu ziren eta online ere jarraitzeko aukera egon zen. Urriaren 31n honako hizlari hauek izan ziren: FEDAEPS eta REMTE (Ekuador) erakundeetako Magdalena León; Agencia Nacional de Reincorporación (Kolonbia)

agentziako Alejandra Miller; eta Corporación Ensayos (Kolonbia) erakundeko Marcela Amador Ospina. Azaroaren 7ko saioan honako hizlari hauek izan ziren: Colectiva XXX (Bilbo) kolektiboko Amaia Pérez Orozco; IISEC (Bolivia) institutuko Fernanda Wanderley, eta IEI Kulturarteko Ikasketen Institutuko Elizabeth Fernanda López.

Aula Básica de Formación en Cooperación al Desarrollo (Santanderren, azaroaren 21ean, 23an eta 28an eta abenduaren 4an)

2023an, Hegoa Institutua arduratu zen urteko jardunaldi horien XV. edizioko prestakuntza-programa emateaz. Jardunaldi horiek Immigrazioko eta Garapenerako Lankidetzako Zinegotzigoaren udal-politiken barruan daude, eta Santanderko Integrazio eta Gizarte Lankidetzarako Bulegoak (OICOS) bultzatzen ditu.

Honako gai hauek landu ziren: “Ciencia y Tecnología con una mirada desde el Desarrollo Humano y la Transformación Social” (Unai Villena, Hegoako irakaslea eta ikertzailea); “Masculinidades, acción humanitaria y cooperación al desarrollo” (iker zirion, Hegoako irakaslea eta ikertzailea); “Herramientas e indicadores de género para las formulaciones de proyectos, nivel inicial” (Izaskun Bengoechea, Hegoa). Azkeneko saioa “Formación y sensibilización sobre derechos humanos de las mujeres en el Sáhara Occidental” (Jadyyetu El Mohtar, saharar ordezkaria Madrilen, eta Tatiana Montenegro, Hegoa) izan zen, eta, horretan, *Insumisas. Mujeres en lucha en el Sáhara Occidental* dokumentala aurkeztu zuten.

Jardunaldia: “Hezkuntza-ekintzan, subjektuen, lurraldeen eta borroken arteko aniztasuna: gizarte eraldatzeko artikulazioak”

(Bilbon, azaroaren 24an)

Borroka antirrazisten, feministen, ekologisten, dekolonialen eta abarren arloan salaketa eta mobilizazio ibilbide handia duten gizarte erakunde eta mugimenduen jakintzak beharrezkoak dira gizarte eraldaketa lagunduko duen ezagutza sortzeko. Begoña Zabalaen dinamizazioari eta Pastora Filigranaren, Marta Maloren eta Axel Rojasen elkarrizketari esker, jardunaldian erresistentzia ijitoen, indigenen eta feministen ekarpenak ezagutu genituen ezagutzaren ekoizpenari eta ekintza askatzaileari dagokienez. Arratsaldeko saioan barne lana egin genuen, CALA kolektiboaren dinamizazioarekin, hausnartzeko eta gizarte erakunde eta mugimenduekin artikulazioak sortzeko. Jarduera horren bideoa Hegoaren web orrialde multimedialan dago eskuragarri.

Topaketa “Unibertsitate Kritiko eta Eraldatzailea”

(Madrilen, maiatzaren 19an)

Ekitaldia Madrilen ospatu zen, *Unibertsitate Hedakuntza Kritikoa*. *Herritartasun globala eraikitzeko konpromiso sozialaren proposamena, pandemia osteko testuinguruan proiektuan eta Unibertsitate kritiko eta eraldatzailea*. Ikuspegi ekosozial eta ekofeminista klima-krisiari eta krisi sozialaren aurrean, *Elikadura-Eskubidea aldaketa-ardatz hartuta* hitzarmenean (Bidezko Elikadurak eta Hegoak bultzatua) parte hartzen duten eragileen arteko aliantza baliatuta. Bai proiektua eta bai hitzarmena AECIDen finantziazioa dute. Topaketaren helburuak honako hauek izan ziren: ekimen horiek unibertsitate komunitateetan ezagutzera ematea, mapaketa kolektiboa egitea lurralde bakoitzeko erronkak eta potentzialak identifikatzeko, eta Latinoamerikako esperientzien ikaspenak ekartzea.

Berrogei lagunek parte hartu zuten: 29 irakasle, unibertsitate zerbitzuen administrazioko eta kudeaketako teknikari bi, eta Bidezko Elikadurako eta Hegoako bederatzi lagun. Guztira, Espainiako Estatuko hamalau unibertsitate publikotako eta Latinoamerikako bi unibertsitatetako (Kolonbiako Cauca Unibertsitatea eta Uruguaiako Errepublikako Unibertsitatea) eragileak izan ziren.

2.4. Hegoa Institutuko irakasleek graduondoko beste ikasketa batzuetan parte hartzea

Nazioarteko Ekintza Humanitarioko Masterra. Deustuko Unibertsitatea. Irakasgaia: Introducción y Geopolítica.

Máster Propio en Cooperación para el Desarrollo. Zaragozako Unibertsitatea. Irakasgaia: Pedagogía para la transformación social.

Máster en Desarrollo, Cooperación y Acción Comunitaria. Ramón Llull Unibertsitatea, Bartzelona. Irakasgaiak: Conflicto, paz, seguridad y derechos humanos; Acción Humanitaria.

Máster en Diplomacia y Organizaciones Internacionales. CEI, Bartzelonako Unibertsitatea eta Bartzelonako Unibertsitate Autonomoa.

Enpresari Aplikatutako Ekonomia Zirkularra Etengabeko Prestakuntza Masterra. UPV/EHU. Irakasgaia: Sectores Estratégicos en Economía Circular.

Ekonomia Sozial eta Solidarioa Masterra. GEZKI Institutua, UPV/EHU. Irakasgaiak: Economía Social y Solidaria (ESS): teoría y desarrollos; Intervención pública y ESS; La Economía Social y Solidaria en la Cooperación al Desarrollo; Organización y administración de las entidades de ESS (gestión financiera).

Ikasketa Feministak eta Generokoak Unibertsitate Masterra. Gizarte eta Komunikazio Zientzien Fakultatea, UPV/EHU. Irakasgaiak: Economía feminista; Género, instituciones y políticas, saioa: “Experiencias de participación del movimiento de mujeres en la lucha contra la impunidad”; Políticas sociales, económicas e igualdad; Retos de la globalización.

Nazioarteko Ikasketak Unibertsitate Masterra. UPV/EHU. Irakasgaia: Conflictos, seguridad y desarrollo.

Finantzak eta Finantza Zuzendaritza Masterra. UPV/EHU. Irakasgaiak: Finanzas corporativas; Microfinanzas.

Giza Baliabideen eta Enpleguaren Kudeaketa Unibertsitate Masterra. UPV/EHU. Irakasgaia: Políticas activas de empleo.

Gobernantza eta Politika Ikasketak Unibertsitate Masterra. UPV/EHU. Irakasgaia: Una aproximación crítica a la democracia y a la gobernanza desde el enfoque de capacidades y el desarrollo humano. Saioa: Género, poder, conflictos y construcción de paz: aportes desde las teorías feministas.

Telekomunikazio Ingeniaritzako Unibertsitate Masterra. UPV/EHU. Irakasgaia: Integración de las tecnologías de la telecomunicación en la sociedad.

Ingurumena, Iraunkortasuna eta GIH berezko Masterra. Garapen Iraunkorra eta Ingurumen Hezkuntzari buruzko UNESCO Katedra, UPV/EHU. Irakasgaiak: Conflictos ecosociales y derechos humanos; Tecnologías para el Desarrollo Humano y la Sostenibilidad.

Partaidetza eta Komunitate-Garapena Masterra, UPV/EHU. Feminismos y Participación blokeko saioa.

Máster Oficial en *Relaciones Internacionales y Estudios Africanos*. Madrilgo Unibertsitate Autonomoko Zientzia Politikoen eta Nazioarteko Harremanen Saila. Irakasgaia: Globalización, integración regional y cooperación al desarrollo en África.

Máster en *Relaciones Internacionales*, Máster en *Seguridad Internacional* eta Máster en *Políticas Públicas*, IBEI - Institut Barcelona d'Estudis Internacionals. Irakasgaia: Gender, Security and Development.

Gizarte Demokratikoa, Estatua eta Zuzenbidea Master Ofiziala. UPV/EHU, Guatemalako

Hiriko Rafael Landívar Unibertsitatean emana. Irakasgaia: Retos del Constitucionalismo en el Siglo XXI: Derecho y políticas migratorias europeas.

Generoa, Maskulinitateak eta Gizarte-ekintza Unibertsitate Espezializazioko graduondokoa. Madrilgo Unibertsitate Konplutentsean, UPV/EHU eta CEPAIM fundazioa. V. moduluaren koordinazioa: La prevención de la violencia contra las mujeres y la promoción de la igualdad. Irakasgaia: Las múltiples violencias contra las mujeres y las niñas y las situaciones sociales de especial vulnerabilidad.

Gizarte Zerbitzuen Kudeaketa eta Berrikuntza Unibertsitate Espezializazioko graduondokoa. UPV/EHU. Irakasgaia: Diseño, planificación y gestión de los Servicios Sociales.

2030 Agendaren eta GIHen Integrazio Estrategikoa, Jarraipena eta Komunikazioa Unibertsitate Espezializazioko graduondokoa. UPV/EHU, Mondragon Unibertsitatea eta Deustuko Unibertsitatea. Irakasgaiak: Implementación de la Agenda; Presupuestos filosófico-antropológicos de la Agenda 2030.

Suizidiologia Unibertsitate Espezializazioko graduondokoa. UPV/EHU. Irakasgaia: Intervención en el ámbito socio-comunitario.

2.5. Hegoako irakasleek emandako hitzaldiak eta tailerrak

“Agendas globales y resistencias locales en la construcción de paz”. *Estrategias para la Construcción de la Paz*. Territorial mintegia, Bogotako Javierana Eliz Unibertsitateko (Kolonbia) Giza Eskubideen eta Bakearen Eraikuntzaren Institutua, eta Gernika Gogoratuz. Gernikan, urtarilaren 12an.

“Nueva Ley Vasca de Cooperación y Solidaridad. Un marco para ¿otras? políticas públicas”. Euskadiko GGKEen Koordinakundearen *Ezohiko Batzar Nagusian* egindako hitzaldia. Donostian, otsailaren 2an.

“Presentación del marco pedagógico de la Educación para la Transformación Social”.

Curso *Pol·initzar el canvi*, Justícia Alimentària. Valentzian, otsailaren 9an.

“Las diferentes dimensiones de la Educación Transformadora”. *Ezagutza kudeatzeko jardunaldia: Ortzadar eta GIHak* jardunaldian egindako hitzaldia. Bilbon, otsailaren 23an.

“Un repaso al papel de las mujeres de Irán en la resistencia civil no violenta (1870-2023)”. *Emakume Iraniarrek eta Giza Eskubideak* jardunaldian egindako hitzaldia, Amnesty International, UPV/EHU. Leioan, martxoaren 9an.

“Gertatutako guztia argitan jarri. Emakumeen giza eskubideen urraketak Mendebaldeko

Sahara okupatuan (1975-2021)” liburuaren aurkezpena, Sahararekin Elkartasuna taldea eta Hegoa. Lasarte-Orian, martxoaren 10ean.

“Aspectos claves de las transiciones políticas, económicas y sociales”. *Construir la paz después de la violencia* mintegian egindako ponentzia, Instituto Catalán Internacional por la Paz (ICIP). Bartzelonan, martxoaren 20an eta 21ean.

“Universidad y Economía Social. Nuevas Oportunidades ante las Novedades Legislativas”. *IV Semana Universitaria de la Economía Social* jardunaldietako amaiera ekitaldian egindako mahai-ingurua. Valentzian, martxoaren 30ean.

“El papel de la Responsabilidad Social Universitaria (RSU)”. *Jornadas de la Comisión Sectorial CRUE-Sostenibilidad* jardunaldietan egindako ponentzia. CRUE. Santiago de Compostelan, apirilaren 6an

“La Educación para el Desarrollo como apuesta por la transformación social”. *Educación para el Desarrollo y la Transformación Social: Los ODS en el aula* ikastaroa, CEP Santander. Santanderren, apirilaren 20an.

“La Educación para la transformación social, una propuesta para el cambio en la universidad en un contexto de crisis civilizatoria”. *A Universidade creando conciencia en la Semana Galega da Cooperación Universitaria ao Desenvolvemento 2023* jardunaldian egindako ponentzia, Rede Galega de Cooperación Universitaria ao Desenvolvemento. Santiago de Compostelan, maiatzaren 10ean.

“El fortalecimiento del estado: democracia, autocracia y sistemas mixtos”, “Las revoluciones sociales, juventud vs gerontocracia, constitucionalidad y terceros mandatos”. *Descubriendo África* nazioarteko ikastaroan egindako ponentziak, Asociación para las Naciones Unidas de la República Argentina (ANU-AR) eta Programa de Investigación sobre África y su Diáspora en América Latina. *Online*, maiatzaren 18an.

“Caso de estudio: Cabo Delgado (Mozambique)”. *Guerra y Paz en África Subsahariana*.

Nuevas miradas ikastaroan egindako ponentzia, Madrilgo Unibertsitate Autonomoko (UAM) Grupo de Estudios Africanos (GEA) eta La Casa Encendida. *Online*, ekainaren 6tik 15era.

“Marcos para la acción: economías transformadoras en el actual contexto de crisis ecosocial”. *Alternativas reales: avances y desafíos de las economías transformadoras en un contexto de crisis ecosocial* udako ikastaroan egindako ponentzia, UNED. Guadalajaran, ekainaren 26tik 28ra.

“Potencialidades, límites y críticas a la Economía Circular”. Bai Sarearentzat egindako hitzaldia. *Online*, uztailaren 5ean.

“Marcos y contextos para una acción educativa crítica y transformadora”. *Docentes ante la crisis climática: retos transformadores* udako ikastaroa, UNED. Ávilan, uztailaren 12an.

“Modelo de Evaluación Pasaia Zaintza Herri-Lab”. *Presentación de Ayudas Económicas y Experiencias: Impulsando los Ecosistemas Locales* jardunaldian parte hartzea, Gipuzkoako Foru Aldundia. Donostian, irailaren 6an.

“Educación para la transformación en clave feminista como propuesta emancipadora”. *Avanzando cara unha cooperación galega con enfoque feminista* jardunaldietan egindako ponentzia, Coordinadora Galega de ONGD para o Desenvolvemento eta Galiziako Xunta. *Online*, irailaren 28an.

“Teorías del Desarrollo: un viaje hasta los principios del desarrollo humano”. *XXIX Seminario: Desarrollo, Cooperación y Tecnologías para la Transición Ecosocial*, Ingeniería Sin Fronteras-Euskadi / Mugarik Gabeko Ingeniaritza. Bilbon, urriaren 20an.

“Aprendiendo con las empresas: elaboración de una colección de casos docentes en gestión empresarial”, *i3 Jendartea: Kalitatezko hezkuntza berrikuntza egiten dugu?* jardunaldia, Kudeaketa Aurreratuaren Europako Astearen 29. edizioa, UPV/EHU. Donostian, urriaren 27an.

“Globalización y tendencias socioeconómicas en la actualidad”, Instituto Diocesano de Teología y Pastoral (IDTP) erakundeak antolatutako mintegia. Urriaren 28an.

“Articuladxs, una experiencia de formación en investigación crítica con universidades de Colombia”. *Investigación para la transformación ecosocial. Enfoques y perspectivas críticas* hitzaldia, Centro de Iniciativas de Cooperación y Desarrollo, CICODE, eta Granadako Unibertsitatea. Granadan, azaroaren 8an.

“Ciencia y Tecnología con una mirada desde el Desarrollo Humano y la Transformación Social”. *XV Aula Básica de Formación en*

Cooperación al Desarrollo ikastaroko saioa, Oficina de Integración y Cooperación Social de Santander (OICOS). Santanderren, azaroaren 21ean.

“La Coherencia de Políticas para el Desarrollo en el marco de la Agenda 2030”. Ermuako Udaleko teknikariei eta ordezkariei emandako tailerra, haren prestakuntza-programaren esparruan. Ermuan, azaroaren 23an.

“Masculinidades, acción humanitaria y cooperación al desarrollo”. *XV Aula Básica de Formación en Cooperación al Desarrollo* ikastaroko saioa, Oficina de Integración y Cooperación Social de Santander (OICOS). Santanderren, abenduaren 23an.

2.6. Hegoako taldeak eta irakasleek eta ikertzaileek beste ekitaldi batzuetan parte hartzea

Euskal Herriko Ekonomiako Olinpiaden antolakuntza-batzordea (2022-2023 ikasturtea), Ekonomia eta Enpresa Fakultatea, UPV-EHU. Martxoaren 22an.

Diziplina Anitzeko XI. Jardunaldia: Emakumeok mundua eraldatzuz jardunaldiko Batzorde Zientifikoa, Lan Harreman eta Gizarte Langintza Fakultatea – Arabako Atala (UPV/EHU) eta Forum Feminista Maria de Maeztu. Gasteizen, apirilaren 20an.

Gernikako Kultura eta Bakearen XXXIII. Nazioarteko Jardunaldien koordinazio akademikoa, Gernika Gogoratuz. Gernika-Lumon, Donostian, Bilbon, apirilaren 25etik 27ra.

VI. Laborategia Bakearen Ekonomia, Euskal Enpresa eta Giza Eskubideak ekimenaren koordinazio akademikoa, Gernika Gogoratuz, ehuGune, Economistas sin Fronteras, Euskadiko GGKEen koordinakundea. Bilbon, maiatzaren 24an.

Justizia ildo feministan IV. “Sólo Sí es Sí” Legea UPV/EHUren Uda Ikastaroaren zuzendaritza. Bilbon, ekainaren 26an eta 27an.

“El binomio productivo-reproductivo” mahai-inguruaren aurkezpena eta moderazioa, *Global Social Economy Forum (GSEF)*. Bilbon, urriaren 1etik 3ra.

Jornadas Aipaz 2023. Retos de la investigación para la paz: derechos, extremismos, guerras, capacidades humanas e inteligencia artificial jardunaldien koordinazioa, AIPAZ, Asociación Española de Investigación para la Paz. Bilbon, azaroaren 16tik 18ra.

Formazio eta Topaketa Profesionaleko XVIII. Jardunaldia: Ebaluazioa gizarte esku-hartzean jardunaldiaren Antolakuntza Batzordea, Lan Harreman eta Gizarte Langintza Fakultatea – Arabako Atala (UPV/EHU). Gasteizen, azaroaren 30ean.

Afrikako gatazketako Ekintza Humanitarioari, Garapenari eta Bakeari buruzko 1. mintegia: Lotura hirukoitzaren kontzeptualizazioa: hurbilketa kritikoa mintegiaren koordinazio akademikoa, Deustuko Unibertsitateko Pedro Arrupe Giza Eskubideen Institutua, Gernika Gogoratuz, Ayuda en Acción. Bilbon, abenduaren 1ean.

Oñatiko Udala Grant ikerketa-bekaren batzordea, Oñatiko Lege Soziologiako Nazioarteko Erakundea (UPV/EHU).

UPV/EHUko Lan Harreman eta Gizarte Langintza Fakultateko Practicum eta Kalitate Batzordeak.

ODS Irratia. Sarean irratia komunitario bat sortzea, GIHak zeharka eta elkarlanean lantzeko UPV/EHUn proiektua, Campus Bizia Lab (CBL), 2022-2023, 22EIGU kodea.

Ondoez psikosozialaren prebentzio komunitarioa unibertsitate arloan proiektuaren koordinazioa. Zientzia eta Gizarte Garapenaren eta Transferentziaren arloko errektoreordetzaren Campus Bizia Lab 2022-2023 programaren deialdia, UPV/EHU.

Azoka agroekologikoa Arabako Campusean proiektuaren taldea. Zientzia eta Gizarte Garapenaren eta Transferentziaren arloko errektoreordetzaren Campus Bizia Lab 2022-2023 programaren deialdia, UPV/EHU.

3. Ikerketa jarduerak

3.1. Ikerketa taldeak

2023an Hegoako ikerketa taldeek eta ildoek ikerketa jarduera ugari bultzatu dituzte. Lan honek pertsona asko inplikatu ditu eraikitzeke eta partekatzeke gune kolektiboetan, bai Institutuan bertan, bai gure inguruko erakundeetan eta lan egiten dugun herrialdeetako erakunde aliatuetan.

Ikerketa taldeek hurrengo orrialdeetan aipatuko ditugun proiektuak gauzatzen lagundu dute. Proiektu horien esparruan, hainbat argitalpen ere garatu eta zabaltzeko, garapenari eta nazioarteko lankidetzari buruzko pentsamendu kritikoa garatzeko helburuz.

3.1.1. Tokiko giza garapena eta ekonomia sozial eta solidarioa

Taldearen jarduerak bi oinarri teoriko hauetan kokatzen dira: a) giza garapena erreferentzia normatibo gisa, gaitasunen ikuspegian oinarritua, pertsonen, erakundeen eta gizartearen aukerak eta indarguneak garatzeko prozesua funtsezko elementutzat hartzen duena, eta horrek ongizatearen dimentsio kolektiboak aztertzeke duen garrantzia nabarmenduz; b) tokiko dimentsioa, lurraldea garapena aztertzeke erreferentziatzat hartzen duena. Tokiko dimentsioa eremu egokitze jotzen da giza garapeneko edukia duten aldaketa-prozesuak aztertzeke, baita haien zailtasunak eta finkatzeko aukerak azaltzen dituzten dinamikak aztertzeke ere.

2023an, ikerketa eta prestakuntza jarduerak zerikusia izan dute batez ere ekonomia sozial eta solidarioarekin (ESS). Horien artean ditugu, alde batetik, Hegoak Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren (GLEA) diru-laguntzaz egiten dituen lankidetzak proiektuekin eta Foru Aldundiei emandako aholkularitzarekin lotutako horiek, eta, bestetik, Hegoako kideek REAS Euskadiren talde eta lan batzordeekin eta Andeetako eskualdeko unibertsitateekin duten lankidetzari dagozkionak. Esparru horretan, taldeko kideek hainbat artikulatu argitaratu dituzte eta hainbat ikastaro, hitzaldi eta biltzarretan parte hartu dute.

Taldeko kideak: Jokin Alberdi, Asier Arcos, Edu Bidaurrezaga, Mª Luz de la Cal, Marian Díez, Maite Fernández-Villa, Xabier Gainza, Amaia García Azpuru, Luis Guridi, Elena Martínez Tola, Juan Carlos Pérez de Mendiguren, Carlos Puig, Unai Villalba.

Cauca Iparraldean (Kolonia) lurralde-bakea eraikitzea estrategia sozioekonomiko solidarioen bitartez (PRO-2021K1/0097)

Cauca Iparraldeko lurralde-bakea eraikitzeke esparruan, proposamen honek ekonomia sozial eta solidarioaren (ESS), komunitarioaren eta feministaren ikuspegiak dituen landa garapen iraunkorra sustatzen du. Horretarako, kulturarteko antolakuntza ematen da FARCEko borrokalari ohien kooperatiben, eta indigenen, afrokolonbiarren, emakumeen eta nekazarien erakundearen artean, Cauca Iparraldeko lau udalerrian. Caliko Javierana Unibertsitateko Kulturarteko Ikasketen Institutuak (IEI) eta Corporación Ensayos para la Promoción de la Cultura Política erakundeak osatutako tokiko partzuergo batekin batera garatzen da proiektua.

Proiektuak prestakuntza programak garatzen ditu antolakuntza gaitasunak indartzeko, genero berdintasuna sustatzeko, gerentziako gaitasunak garatzeko, tokiko merkatuetarako sarbidea errazteke, eta abar. Gainera, laguntza ematen du elikadura burujabetzarako ekoizpen-ildoak ezartzeko (elikagai agroekologikoak ekoiztea, kafe bereziak ekoizteke prozesuetan hobekuntzak

sartzea), merkaturatzeko eta ekimenen arteko lankidetzarako. Halaber, eragin politikoa ere egiten du eskualdeko politika publikoan proposamenak sartzeko eta kudeatzeko aukera emango duten estrategiak gaitze aldera.

GLEAk 583.632,96 euroko diru-laguntza emango du proiektu honetarako.

Cauca Iparraldeko emakume-erakundeen ahalduntze ekonomikoa (PRO-2021K2/0006)

Proiektuaren helburua da Cauca Iparraldeko zenbait udalerritako emakume-erakundeek gaitasunak eta agerikotasuna indartzea; ekonomia feministaren, ekonomia sozial eta solidarioaren (ESS), elikadura burujabetzaren eta beste eredu alternatibo batzuen bitartez, haien ahalduntze ekonomikoa lortzeko. Corporacion Ensayos erakundeak eta Caliko Javierana Unibertsitateko IEIk osatutako tokiko partzuergo baten bitartez garatzen da.

Kulturarteko lankidetzak estrategia bat ezarri da gaitasunak garatzeko, Euskadiko eta Cauca Iparraldeko laguntza teknikoa duena. Hala, ekimen ekonomiko-produktiboen diagnostikoak egiten dituzte eta proposamen horiek formulatzen dituzte horiek tokiko eta eskualdeko erakundeetan aurkezteko eta eragiteko. Prozesuarekin batera, babes eta segurtasun mekanismoak jarri dira, harremanen zaintza feministaren ikuspegitik.

Apirilean, hamar emakume lider Euskadira etorri ziren bi asteko prestakuntza jasotzeko. Denbora horretan emakume ekoizleen erakundeak eta beste euskal erakunde batzuk bisitatu zituzten: Urkome Landa Garapeneko Elkartea, Erika Gunea, Emakumeen Txokoa (Azpeitia), Maskilu Kontserbak (Zeberio), Arteako Basoa proiektua (Arratia), Bizkaigane kooperatiba (Errigoiti), Sustraiak catering (Santutxu), eta Etxaldeko Emakumeak taldeko eta EHNE Bizkaia sindikatuko emakume baserritarrak.

Azken hiru hilabeteetan, Ekonomia feministei buruzko *online* mintegi internazionalan (urriaren 31n eta azaroaren 7an) ikaspenak jaso ziren, eta, Caucan, ekonomia feministen jaialdi bat ospatu zen, autonomia ekonomikoko proposamenekin (azaroan).

GLEAk 288.617,41 euroko diru-laguntza emango du proiektu honetarako.

Ekonomia sozial eta solidarioko lankidetzak proiektuei ekiteko moduari buruzko ikerketa

Gipuzkoako Foru Aldundiak lagundutako ekimen honen esparruan, euskal GGKEek Ekonomia Sozial eta Solidarioko (ESS) ikuspegia duten garapenerako lankidetzak proiektuetan izandako esperientziei buruzko ikerketa bat egin zen. Lan hura UPV/EHUko Hegoa eta GEZKI institutueta ikertzaile talde batek koordinatu zuen.

Hona hemen lanaren helburu nagusiak:

Euskal Herriko eta batez ere Gipuzkoako GGKEek planteatzen dituzten ESS logikadun proiektuak ezaugarritzea eta aztertzea, horiek eragindako mugak, zailtasunak eta ikaspenak azpimarratuz.

Garapenerako lankidetzako euskal eta gipuzkoar eragileei hausnarketak eta gomendioak eskaintzea, ESSko lankidetzak proiektuei ekiteko, batez ere horien kalitatea, iraunkortasuna eta eragina handitzeko moduei dagokienez.

Gipuzkoako Foru Aldundiak 25.000 euroko diru-laguntza emango du ekimen honetarako.

ESSko tokiko ekosistemetan gaitasunak eta aliantzak indartzea, Andeetako eskualdeko lurraldeen trantsizio ekosozialetan laguntzeko (PRO- 2022K2/0001)

Proiektuaren helburua da Andeetako lau herrialdeetako (Kolonbia, Ekuador, Bolivia eta Peru) erakunde eta kooperatiben gaitasunak indartzea, tokiko eta Euskal Herriko Unibertsitateekin antolatuta, erakunde horiek beren lurraldeetako trantsizio ekosozialak lagun ditzaten, ESStik eta ekonomia feministatik

Proiektuan hainbat unibertsitate eta ikerketa zentrotako ordezkariak izan dira, hala nola Ekuadorreko Unibertsitate Zentralekoak (UCE), Limako San Markos Unibertsitate Nazional Nagusikoak (UNMSM, Peru), Caliko Javierana Eliz Unibertsitatekoak (PUJC, Kolonbia), Hego Amerikako Landa Garapenerako Institutua (IPDRS, Bolivia) eta UPV/EHUko Hegoa Institutua, Caukako (Kolonbia) eta Chaco guaraniko (Bolivia) erakundeekin, erdialdeko oihaneko kafe kooperatibekin (Peru), Cayambeko emakume ekoizle agroekologikoekin eta Quitoko kontsumo kooperatiba batekin (Ekuador) batera.

Herrialde bakoitzean, ESSko eta ekonomia feministako ekosisteman kasu-ikerketak sistematizatzeko prestakuntza eta ikerketa plan bat garatu da. Plana unibertsitateek eta erakundeek garatu dute elkarrekin. Hala, beren gizarte eta ekoizpen kudeaketa estrategiak ikuspegi ekosozialaren bitartez hobetzeko, erakundeek laguntza teknikoa izan dute Euskaditik eta Andeetako erakundeetatik. Prozesuaren emaitza gisa, praktika onei buruzko gidaliburu bat argitaratuko dute, tokian, eskualdean eta nazioartean zabalduko dena.

GLEAk 270.102,31 euroko diru-laguntza emango du proiektu honetarako.

Caucan lurraldea berriz sartzea eta bakerako lankidetzak, sareko produkzio-gaitasunak ikuspegi bereizgarriarekin indartuz. II. fasea (PRO-2023K2/0005)

Kolonbiako Estatuaren eta FARC EP taldearen arteko Bake Akordioaren esparruan, proiektuaren helburua da Cauca Erakunde Komunitarioen Plataformak (POCC) lurraldean bakea eraikitzeko eta tokiko hainbat erakunde (borrokalari ohiak, indigenak, nekazariak, emakumeen erakundeak eta erakunde feministak, gobernu propioak eta erakundeak) antolatzeke duen esperientzia sendotzea. Horretarako, bada, jarduera ekonomiko-produktiborako gaitasunak indartuko dira euskal erakunde kooperatiboekin eta zerbitzukoekin lankidetzan eta aliantzan, Cauca Iparraldeko eta Erdialdeko udalerrietan ESSaren, ekonomia feministaren eta agroekologiaren printzipioak sartuz. Caliko Javierana Unibertsitateko IEIk eta Corporación Ensayos erakundeak osatutako tokiko partzuergoan garatzen da.

Bigarren fase honetan, 2021eko deialdietako proiektuetan aurreikusitako emaitzen iraunkortasuna sustatzea da asmoa, prestakuntza tekniko espezializatuaren bitartez, bai Plataformako erakundeekin, bai ahaldundze ekonomikorako ekoizpen proposamenak garatu zituzten emakume-erakundeekin. Horretarako, Cauca eta Euskadin LORRA bezalako beste euskal erakunde batzuek ere laguntza teknikoa ematea proposatzen da, eta ekoizpen agroekologikoko erakundeekin eta

erakunde feministekin lankidetza garatzea, hala nola Etxalderekin, EHNE Bizkaia sindikatuarekin, REAS Euskadirekin, Mondragon taldeko kooperatibekin eta beste erakunde batzuekin.

GLEAk 298.881,02 euroko diru-laguntza emango du proiektu honetarako.

3.1.2. Gatazkak, bakea eta garapena

Giza Segurtasunari, Tokiko Giza Garapenari eta Nazioarteko Lankidetzari buruzko Ikerketa Taldea

2010ean sortutako talde hau, Eusko Jaurlaritzaren aintzatespena du Euskal Unibertsitate Sistemako A kategoriako talde gisa (aintzatespen gorena). 2022an aintzatespen hura eta finantziazioa 2025era arte berritu ziren.

Honako hauek dira bere ikerketa ildoak: 1) Tokiko giza garapena, lurraldea eta instituzionaltasuna; 2) Tokiko trantsizio ekosozialak eta ekonomia sozial eta solidarioa (TELESS); 3) Bakearen eraikuntza; 4) Feminismoak, gatazka armatuak eta bakearen eraikuntza.

Taldeko ikertzaile nagusi Karlos Pérez de Armiñok *ENLIGHT European university Network to promote equitable quality of Life, sustainability and Global engagement through Higher education Transformation Shaping our Future Cities and Communities* proiektuan parte hartu du. Hura UPV/EHUK eta Europako beste zortzi unibertsitatek inplementatu dute Europar Batasunaren finantziazioarekin, ERASMUS+ programaren bitartez.

Halaber, *Measuring and Comparing Achievements of Learning Outcomes in Higher Education in Europe - Extension (CALOHEX)* proiektuan ere parte hartu du, hura ere Europako hainbat unibertsitatek inplementatua, EBren finantziazioarekin, ERASMUS+ programaren bitartez.

Taldeko kideak: Karlos Pérez de Armiño (ikertzaile nagusia), Jokin Alberdi Bidaguren, Asier Arcos Alonso, Efren Areskurrinaga Mirandona, Sheida Besozzi (kontratutako ikertzailea), Eduardo Bidaurrezaga Aurre, Anca Cretu Tapoi (prestatzen ari den ikertzailea), Xabier Gainza Barrenkua, Elena Martínez Tola, Irantzu Mendia Azkue, Itziar Mujika Chao, Rakel Oion Encina, Juan Carlos Pérez de Mendiguren Castresana, Sandra Rodríguez Arregi (kontratutako ikertzailea), Yuliya Serkezyuk (prestatzen ari den ikertzailea), Unai Villalba Egiluz, Francisco Zabalo Arena eta Iker Zirion Landaluze.

Kolonbiako Egia Argitzeko, Bizikidetzarako eta Ez Errepikatzeko Batzordearen gomendioen jarraipena egiteko nazioarteko antolakuntza

Proiektuaren helburuak dira, alde batetik, Europan erbesteratuta dauden kolonbiarren gizarte-ehuna sendotzea. Horretarako Kolonbiako Egia Argitzeko, Bizikidetzarako eta Ez Errepikatzeko Batzordearen Jarraipen eta Monitorizazio Batzordeari lagunduko dio, nodoak antolatu bitartez. Eta, bestetik, Europan Egia Argitzeko Batzordearen azken txostenaren zabalkundea sustatzea eta horretaz jabetzen laguntzea, estrategia psikosozialaren, estrategia pedagogikoaren, komunikazio estrategiaren eta politikan eragiteko strategiaren bitartez

2023an zehar hainbat jardura burutu dira helburu horiek lortzeko, besteak beste azken txostena biktimei eta/edo erantzuleei itzultzea, ikuspegi psikosozial batekin. Hori, nodoen eta internodalen irismeneko Europako 12 hiritan egin da honako hauen bitartez: “Reconóceme. La Colombia exiliada en Euskadi” erakusketaren, Donostian (urtarrilaren 16tik 25era, UPV/EHU), eta Gasteizen (urriaren 8an eta azaroaren 25ean); Egiaren Batzordearen nodoen eta laguntza taldeen topaketa Bilbon (apirilaren 24tik 26ra); *Kolonbiarren erbestealdiari buruzko I. nazioarteko ikerketa topaketa Ginebran: jakintzak, eztabaidak eta proiektzioak* (Geneva, ekainaren 15etik 17ra); eta *Erbesteko eragin politikoari buruzko mintegi birtuala* (irailaren 27tik 29ra).

Gainera, bi liburu argitaratu dira: *La maleta colombiana II. Viaje de vuelta* (Carlos Martín Beristain) eta *Exilios y lejanías. Relatos de mujeres colombianas*, Generoko Talde Internodalak erbesteratutako emakumeekin egindako idazketa tailerretatik sortua.

Eusko Jaurlaritzaren Giza Eskubide, Biktima eta Aniztasun Zuzendaritzak 135.000 euroko diru-laguntza nominatibo baten bitartez finantzatzen du proiektua.

Feminismoa eta gatazkak

Ikerketa ildo honek gatazka armatuen, bakearen eraikuntzaren, trantsizioko justiziaren eta memoria historikoaren azterketa feminista jorratzen du. 2023ko jarduera nagusiak bi ekimenen inguruan izan ziren. Alde batetik, urte horretan *Egia, justizia eta erreparazio eskubidearen defendatzaileak indartzea genero eta tokiko-global ikuspegiekin. Ikaspenak partekatzea, prestakuntza ematea eta baliabide pedagogikoak sortzea* ekimena abiarazi zen. Horren bitartez prestakuntza-eremuak garatzen ari dira leku desberdinetako giza eskubideen defendatzaileentzat, eta giza eskubideen aldeko lana laguntzeko baliabide pedagogikoak egiten ari dira. Aldi berean, *Genero ikuspegidun estrategia juridiko-legala sortzea El Salvadorreko gatazka armatuan sexu-indarkeria pairatu duten emakume biktimentzat* proiektua garatzen da. Hura sexu-indarkeriaren biktima diren eta justizia eskatzen duten hamar emakumeri laguntza ematera dago bideratuta.

Taldeko kideak: Irantzu Mendia Azkue, Gloria Guzmán Orellana, Sheida Besozzi, Itziar Mujika Chao, Yuliya Serkezyuk, Iker Zirion. **Laguntzaileak:** Las Dignas – Asociación de Mujeres por la Dignidad y la Vida eta Centro para la Promoción de Derechos Humanos Madeleine Lagadec (CPDH), El Salvadorren.

Egia, justizia eta erreparazio eskubidearen defendatzaileak indartzea genero eta tokiko-global ikuspegiekin. Ikaspenak partekatzea, prestakuntza ematea eta baliabide pedagogikoak sortzea (PROK3/0021)

2023an proiektuaren lehenengo etapa garatu dugu eLankidetzaren – Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren laguntzaz. Proiektuan hiru topaketa kolaboratibo antolatzea aurreikusten da. Horietako lehenengoa uztailaren 19tik 21era garatu zen, El Salvadorreko giza eskubideen eta feminismoaren aldeko bi erakunderen laguntzaz. Horretan, 50 emakume hartu zuten parte Erdialdeko Amerikako giza eskubideen eta feminismoaren aldeko 25 erakunde ordezkatzuz. Topaketan, bada, Guatemalako, El Salvadorreko eta Honduraseko gatazka armatuetako emakumeen aurkako sexu-indarkeriari lotutako auzi estrategikoko kasu espezifikoak aztertu ziren.

Proiektuaren beste jardueren artean honako gai hau lantzen duen ikerketa dokumentaleko prozesu bat nabarmentzen da: egia, justizia eta erreparazioaren agendarako informazioa eta baliabide publikoak versus El Salvadorren eta Honduraseko segurtasun, defentsa eta militarizazioarako baliabideak. Halaber, aipatzekoa da desagertze behartuko kasuen inguruan erakundeek eta biktimek egiten duten bilaketa lanari buruzko testigantzak jasotzeko ekimena ere.

Urteko zenbait unetan Hegoak eta Hegoaldeko defendatzaileek okupatutako Saharako emakumeen aurkako giza eskubideen urraketei buruz egindako ikerketen emaitzak ezagutzera emateko saioak egin ziren. Saio horiek publiko desberdinei zuzenduta egon ziren: graduiko ikasleak, UPV/EHuko esperientzia gelak eta elkarteak.

GLEAk 189.280,38 euroko diru-laguntza emango du proiektu honetarako.

Genero ikuspegidun estrategia juridiko-legala sortzea El Salvadorreko gatazka armatuan sexu-indarkeria pairatu duten emakume biktimentzat

Proiektu honek El Salvadorreko gatazka armatuan sexu-indarkeriaren biktima izandako eta justizia eskatzen duten hamar emakumeri zuzendutako bidelaguntza sustatzen du. El Salvadorreko Madeleine Lagadec giza eskubideen zentroa (CPDH) da emakume biktima horiei laguntza ematen diena, Errepublikako Fiskaltza Nagusiaren gatazka armatuan egindako delituak ikertzeko unitatearen aurrean egin beharreko gestioetarako.

Ekimen honen bitartez, elkarrizketa eremu bat sortu nahi da giza eskubideen aldeko mugimenduko (esate baterako CPDH) emakumeen eta El Salvadorreko feministen (adibidez, Las Dignas) artean, ikuspegi feminista duten estrategia juridikoak laguntzeko eta indartzeko.

Bizkaiko Abokatuen Elkargo Ohoretsuak 4.218 euroko diru-laguntza emango du proiektu horretarako.

Giza Eskubideak Mendebaldeko Saharan

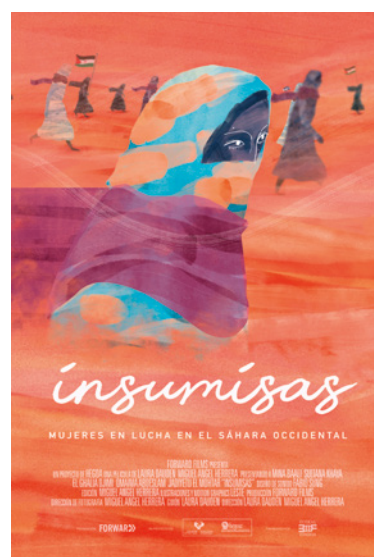
Mendebaldeko Saharan Giza Eskubideak defendatzeko ikerketzea eta tokiko gaitasunak indartzea (P338S-2022)

Proiektu honek 85.000 euroko diru-laguntza izan du Euskal Fondoa elkartearen eskutik. Hura 2023ko abuztuan amaitu zen eta giza eskubideen arloan Saharako erakundeek ikertzeko eta eragiteko gaitasunak indartzeko prozesuei jarraipena eman zien.

Urteko lehen hiruhilekoan, *Insumisas. Mujeres en lucha en el Sáhara Occidental* dokumentala amaitu zuten Hegoa Institutuak eta Forward Films produkzio-etxeak. Dokumentala *Gertatutako guztia argitan jarri* (Hegoa, 2022) ikerketa-txostenean oinarritu da, eta, El Ghalia Djimi, Mina Baali, Soultana Khaya, Jadiyah El Mohtar eta Omeima Mahmud aktibisten bitartez, Marokok emakume sahararren aurka erabilitako indarkeriaren larritasuna eta irismena erakusten digu, baita giza eskubideen defendatzaile sahararren lana eta erresistentzia ere. Maiatzaren 4an Golem Alhondiga zinema-aretoetan estreinatu zenetik, 2023an zehar 41 proiektzio independente egin dira Euskadin, Espainiako Estatuan, Europan eta Latinoamerikan. Saioen ostean txostenaren emaitzei buruzko eztabaidak egin dituzte.

Urtean zehar, *Formación en Acción Noviolenta* ikastaroa ere egin zen, formatu birtualean. Ikastaroa Mendebalde Saharako lurralde okupatueto giza eskubideen defendatzaileei zuzenduta egon zen, Ekintza Ez-Biolentoaren aldeko Nazioarteko Institutuaren (NOVACT) eskutik. Halaber, giza eskubideen arloko saharar eragileen 5. Topaketa egin zen online, *Derechos humanos y responsabilidad de España en el conflicto del Sáhara Occidental* izenburuarekin. Horretan 95 lagunek parte hartu zuten (% 46 emakumeak ziren), horien artean giza eskubideen arloko saharar erakundeetako ordezkariak, saharar gobernuako ordezkariak eta aktibistak.

Marokoko Okupazioaren aurkako Saharar Instantziako (ISA-COM) lantalde batek, Aminatou Haidarren koordinaziopean, *El derecho a resistir. Situación de los derechos civiles y políticos en el Sáhara Occidental ocupado 2021-2022* txostena egin zuen eta Donostian eta Genevan aurkeztu zuen. Txostena 58 biktima sahararren (30 emakume eta 28 gizon defendatzaile) lekukotzan oinarritzen da.

Halaber, Preso eta Desagertu Sahararren Senideen Elkarteko (AFAPREDESA) eta Giza Eskubideen Batzorde Nazional Sahararreko (CONASADH) beste lantalde batek, Abdeslam Aomarren koordinaziopean, *Saharauis: las otras víctimas del franquismo y postfranquismo* txostena egin zuen.

Proiektuak AFAOREDESA elkartearen laguntza izan zuen desagertze behartuko biktimen senideei laguntza psikosoziala emateko; eta CONASADH eta ISACOM erakundeek laguntza web orrialdeak mantentzeko, eta aktibista sahararrei hizkuntza-prestakuntza eskaintzeko.

Taldeko kideak: Tatiana Montenegro Garay, Irantzu Mendia Azkue, Andrea Gago Menor, Gloria Guzmán Orellana. **Laguntzaileak:** El Ghalia Djimi, Omeima Abdeslam, Mina Baali, Jadiyah El Mohtar, Frida Castillo, Gianfranco Fattorini, Manuel Ollé, Carlos Ruíz Miguel, Luis Mangrané, Tone Sørffonn, Oubi Boucharaya, Abdullah Arabi, Hassana Aalia, Minatu Hemdi, Fati Abderrahman, Salha Boutanguiza, Aminatou Haidar, Abdeslam Aomar, Abba El Haissan.

Gertatutako guztia argitan jarri: Mendebaldeko Sahara okupatuko emakumeen giza eskubideei buruzko sentsibilizazio eta eragin lana (241. proiektua)

Proiektuak Eusko Jurlaritzaren Giza Eskubide, Biktima eta Aniztasun Zuzendaritzaren finantziazioa izan zuen, eta, aldi berean, 3.796,91 euroekin lagundu zuen aurreko ekimena (P338S-2022). Halaber, *Insumisas. Mujeres en lucha en el Sáhara Occidental* dokumentalaren aurkezpena lagundu zuen. Hura maiatzaren 4an egin zen, Golem Alhondiga zinema-aretoetan, eta 150 lagun baino gehiago bertaratu ziren. Aurkezpenean, proiektuaren ondoren, mahai-inguru bat egin zuten dokumentalaren protagonista diren El Ghalia Djimi eta Omeima Abdeslam aktibistekin, horren zuzendari Laura Daudenekin eta Hegoako zuzendari Irantzu Mendiarekin.

Dokumentala proiektatuz eta ondorengo mahai-inguruaren bitartez, *Gertatutako guztia argitan jarri* txostenaren ondorio nagusiak ezagutzera eman zituzten, eta Mendebaldeko Saharako giza eskubideak babesteko lana nabarmendu zuten, batez ere, emakume sahararren borroka eta erresistentzia. Aurkezpenean funtsezko eragileak izan ziren, hala nola ordezkari politikoak eta giza eskubideen erakundeetako ordezkariak, Euskal Fondoa elkarteko erakundeak, hedabideak eta Euskadiko elkartasun mugimenduko eta saharar komunitateko kideak.

Taldeko kideak: Tatiana Montenegro Garay, Irantzu Mendia Azkue, Andrea Gago Menor, Gloria Guzmán Orellana. **Laguntzaileak:** El Ghalia Djimi, Omeima Abdeslam, Laura Dauden, Miguel Ángel Herrera.

Giza eskubideak Mendebaldeko Saharan: biktima sahararren egia ezagutu eta bidelaguntza prozesuak sustatu ikuspegi psikosozial eta genero ikuspegi batetik (P362K-2023)

2023an abiarazitako proiektu honek Euskal Fondoaren laguntza izan du, 85.000 eurokoa. Hala, proiektuak egia bistaratzeko eta biktimen justizia eta erreparazioa eskatzeko ekintzak sustatzen ditu, giza eskubideen arloko erakunde sahararrekin batera. Ekintza horiek, bada, biktimak laguntzeko prozesuen bitartez (ikuspegi psikosozial eta generoko ikuspegi batetik), giza eskubideen arloko ikerketaren bitartez eta aurkikuntzak ezagutzera emanez garatzen dira.

Ekimen horren esparruan, beste jarduerak hauek ere egingo dira: Mendebaldeko Saharako lurralde askatueta Marokok egiten dituen eraso armatuen biktima zibil sahararrei buruzko ikerketa bat; biktima sahararrei eta haien senideei laguntza psikosoziala emateko oinarri izango den diagnostikoa; eta giza eskubideen funtzionamendua, biktimei ematen dieten laguntza eta eragiteko ekintzak lagunduko dira.

Taldeko kideak: Tatiana Montenegro Garay, Claudia Sepúlveda Giraldo, Andrea Gago Menor.
Laguntzaileak: Francisco Etxeberria, Juan Soroeta, Leire Padilla.

3.1.3. Garapenerako eta nazioarteko lankidetzarako politiken koherentzia

Taldea UPV/EHUREN esparruko aintzatespena du (GIU21/2011) 2022-25 aldirako, eta haren ikerketa-ildoak garapenera eta nazioarteko lankidetzari buruzko eztabaiden azterketa kritikoan zentratzen dira.

Haren lan ildoen artean dugu 2030 Agendaren eta Garapen Iraunkorrerako Helburuen azterketa, horien inplikazioetan, inplementazioan, efektuetan eta kontraesaneetan sakonduko duena. Ildo horretan Garapenerako Politiken Koherentziaren eginkizuna ere aztertzen dute, baita nazioarteko lankidetzaren sistema, haren eragileak eta tresnak ere. Taldeak, halaber, erakunde deszentralizatuen eta unibertsitatearen eginkizuna aztertzen du, baita garapen gaietan ematen diren generoko joerekin lotutako zeharkako kontuak, edo elikadura burujabetzari lotutakoak ere, besteak beste.

Halaber, “Agenda globalen eta agenda nazionalen artikulazioa: 2030 Agenda Europan eta Latinoamerikan ezartzeko prozesua” proiektuarekin jarraitu da. Ekimenak MICINNen finantziazioa du, Madrilgo Unibertsitate Konplutentsearekin eta Loiola Andaluzia Unibertsitatearekin batera garatzen da, eta 2024an bukatuko da. Proiektu horretaz gain, beste ekimen batzuetan lan egiten jarraitu da, hala nola Gipuzkoako Foru Aldundiaren *Etorkizuna Eraikiz* programan.

2023ko argitalpenen artean 2030 Agendaren azterketa kritikoa dugu. Horretan, hainbat kontu nabarmentzen dira, hala nola urbanizazio-prozesuak eta horiek ingurumenean duten eragina, zaintza-lanen kontua; baita Amerika arteko Garapen Bankuaren FONTAGRO programaren esparruan liburu batean izandako parte hartzea, edo EADI europar sareari egindako ekarpena ere, *Potencialidades y prácticas de la cooperación al desarrollo descentralizada: una perspectiva internacional* (Gutiérrez Goiria et ál., 2022) argitalpenari dagokionez. Halaber, taldeak Unibertsitatearen eginkizunari eta Ekonomia Sozialarekin duen loturari buruzko eztabaidetan parte hartu du, baita lankidetzari buruzko hainbat forotan, Ermuan edo Donostian, eta nazio mailako eta nazioarteko biltzarretan ere (Kolonbia).

Taldeak parte hartze aktiboa izan du REEDES Garapenari buruzko Ikasketen Espainiako Sarean. Izan ere, 2023an, Iratxe Amianok hartu du haren zuzendaritza batzordeko diruzaintza Maria José Martinezen ordez, eta Andrés Fernando Herrerak koordinatzaile gisa jarraitzen du.

Taldeko kideak: Jorge Gutiérrez (ikertzaile nagusia), Iratxe Amiano, Andrés Fernando Herrera, Irati Labaien, Eduardo Malagón, Ignacio Martínez, Mª José Martínez, Michel Sabalza, Koldo Unceta, Idoie Zabala.

Euskal Lankidetzaren Publikoaren Ataria

Euskal Lankidetzaren Publikoaren Atariarekin lotutako lanarekin jarraitu da, Euskadiko zortzi lankidetzaren erakunde nagusiekin batera. Izan ere, ekimen hura taldeak bultzatu du. Atariak, bada, 2014tik finantzatutako proiektuen informazio harmonizatua biltzen du, eta sektoreko erakundearen artean gardentasuna eta koordinazioa sustatzeko baliabidea da.

2023ko jardueren artean, zortzi instituzio horien proiektuak eguneratu dira; ekimen bakoitzari lotutako GIH nagusiari buruzko eremu bat sartu da, ildo bereko grafiko berri batekin; “Berriak eta txostenak” atal bat sortu da, argitalpen horiei ikusgarritasuna emateko; ebaluazioak sartu dira eta irudi berri bat eman zaio Portalari eta zabaltzeko materialei.

Halaber, urteko txosten bat egin zen, “Euskal lankidetzaren zenbakitan 2022”, eta, horrek, lehen aldiz, euskal lankidetzaren erakundeek 2030 Agendari egindako ekarpenen berri ematen du.

3.1.4. Hezkuntza

Gaur egungo krisi anitzeko egoera konplexuan, garapen eredu kapitalista, heteropatriarkal eta kolonialaren logiken aurretik bizitzaren iraunkortasuna lehenesten duen eredu baterako trantsizio estrategia gisa ikusten dugu hezkuntza ekintza askatzailea. Hezkuntzan eta nazioarteko lankidetzan nagusi izan diren sektore-orientazioak gainditzeko, ezinbestekotzat jotzen dugu gizarte erakundeen eta mugimenduen artikulazioa garatzea, ikuspegi feminista eta internazionalista batetik. Beraz, bere helburuetan eta gizarte aldaketako proposamen pedagogiko eta estrategikoetan dimentsio politikoa txertatzen duen hezkuntza baten alde lan egiten dugu.

Taldeko kideak: Gema Celorio, Juanjo Celorio, Iris Murillo eta Amaia del Río. **Laguntzaileak:** Nacho Álvarez, Inma Cabello, Teresa Coma, Enrique J. Díaz, Javier Eguiara, Greta Frankenfeld, Marina Gallardo, Monike Gezuraga, Diana Granados, Nicolás Armando Herrera, Susana Irisarri, Julio Roberto Jaime Salas, Bidezko Elikadurako taldea, Analía E. Leite, Idoia Marcellán, Beatriz Martínez, Fiona Montagud, Maitane Picaza, Robinzon Piñeros, Mar Pulido, Isabel Rauber, Ignacio Rivas, Axel Rojas, Humberto Tommasino, Luis Torrego, Mateo Vidal, Unai Villena eta Begoña Zabala, besteak beste.

Hitzarmena Bidezko Elikadurarekin: Elikadura eskubidea eta genero ikuspegidun Garapen Iraunkorra Lanbide Heziketako sei lanbide-arlotan sartzea

Bidezko Elikadurak eta Hegoak 2019ko urtarrilean abiatutako hitzarmen horren azken urtea izan da 2023a. Azkenik, Andaluziako, Kataluniako, Euskadiko, Balear Uharteetako, Madrilgo, Gaztela-Mantxako eta Aragoiko Lanbide Heziketako 60 ikastetxe baino gehiagorekin lan egin dugu, genero ikuspegidun elikadura burujabetza Nekazaritza, Ostalaritza eta Turismoa, Gizarte eta Kultura Zerbitzuak, Elikagaien Industriak eta Osasungintza lanbide-arloetan sartzeko.

Bost urte hauetan, irakasleak prestatu eta lagundu ditugu, ikastetxeetan erabiltzeko materialak sortu ditugu eta ikastetxeen eta inguruaren arteko harremana sustatu dugu, batez ere ekonomia eraldatzaileekin lotutako erakundeekin, Lanbide Heziketako ikasleen praktikekin duten lotura dela eta.

Azken urte honetan, baliabide guztiak sistematizatzen eta gure web orrialdean (<https://redalimentaccion.org>) eskura jartzen ahalegindu gara, irakasleek beren programazioekin jarraitu ahal izateko eta etorkizuneko iraunkortasuna bermatzeko. Webgunean, lanbide-arlo bakoitzerako egin dugun *tresna kit* desberdinetan argitaratutako material guztiak daude eskuragarri.

Irakasleei eman dizkiegun prestakuntzak ikastaro autogidatuko formatuan utzi ditugu. Zehazki, *¡Hola, Soberanía alimentaria!* eta *Ecofeminismos* ikastaroak. Halaber, Alimentación Sareko mapak sarea osatzen duten ikastetxe guztiei buruzko informazioa biltzen du, baita lankide ditugun Ekonomia Sozial eta Solidarioko (ESS) enpresei eta erakundeei buruzkoa ere.

Azkenik, azaroaren 7an Lanbide Heziketako Irakasleen estatu mailako II. Topaketa egin genuen. Horretan, hitzarmenari esker egindako baliabide guztiak partekatu genituen parte-hartzaileekin. Irakasleek oso modu positiboan baloratu zituzten horrelako ekimenen inguruko interesa.

Hitzarmena Bidezko Elikadurarekin osatutako partzuergo baten bitartez burutzen da (hura da partzuergo burua), eta AECIDen diru-laguntza izan du, 1.200.000 eurokoa.

Hitzarmena Bidezko Elikadurarekin: Garapen Iraunkorreko Helburuekin bat datorren Elikadura osasuntsua eta iraunkorra sustatzeko gurasoen eskola

Urte horretan zehar, eragileen arteko aliantzak finkatzen ahalegindu gara (ikasleen familiak, gizarte erakundeak, medikuen eta nutrizionisten kolektiboak, sindikatuak edo erakunde ekologistak), mobilizatzeko eta aldatzeko ahalmena duten elikadura alternatibak sortzen laguntzeko. Hala, Valentzian (*Escoles que alimenten*), Balear Uharteetan (*Alimentando el futuro*), Euskadin (*Gure Platera, Gure Aukera*) egindako lana eta Andaluzian erein berriko hazia nabarmendu nahi ditugu.

Andaluzian eta Balear Uharteetan lurralde ikerketak egin ditugu, familiek, lehenengo kasuan, eskola jantokiaren inguruan eta, bigarren kasuan, kudeaketa ereduaren inguruan duten iritzia hobeto ezagutzeko.

Halaber, material berriak egin ditugu, hala nola *Guía para celebrar las fiestas divertidas y saludables* eda *Superpoderes para un mundo mejor: Una herramienta lúdico-pedagógica sobre alimentación para el espacio escolar del mediodía*.

Gainera, azken urteotako prestakuntzei jarraipena eman diegu eta ikastaro autogidatuak formatuan sistematizatu ditugu. Horiek alimentareseducar.org webgunean daude eskuragarri. Web horretan daude familiei, sukaldeko langileei eta jantokiko hezitzaileei zuzendutako elikadura

osasungarri eta iraunkorrari buruzko ikastaroak ere. Ikastaroak hainbat hizkuntzatan daude: gaztelania, euskara, katalana, galegoa eta arabiera.

Halaber, elikadura eraldatzeko estrategien ikaspenak berreskuratu eta beste talde eta kolektibo batzuekin partekatu nahi ditugu, ez soilik hezkuntza formalaren arlokoekin. Horretarako, Bidezko Elikadurako eta Hegoako talde teknikoarekin tailer bat egin dugu, guraso elkarteei, guraso elkarteen federazioei eta Familien Eskolei emandako bidelaguntza sistematizatzeko zirriborroan aurreratutakoa kontrastatzeko. Izan ere, horretatik abiatuta azken argitalpen bat egingo dugu gidaliburu formatuan.

Hitzarmena Bidezko Elikadurarekiko partzuergo baten bitartez burutu da (hura da partzuergo burua), eta AECIDen diru-laguntza izan du, 1.300.000 eurokoa.

Hitzarmena Bidezko Elikadurarekin: *Unibertsitate kritiko eta eraldatzailea. Ikuspegi ekosozial eta ekofeminista klima-krisiari eta krisi sozialaren aurrean, Elikadura-Eskubidea aldaketa-ardatz hartuta (2022/PCONV/000482)*

Larrialdi klimatikoko eta krisi globaleko gaur egungo testuinguru honetan ezagutza esanguratsua behar dugu gizarte bidezkoak eta jasangarriak eraikitzeko prozesuak sustatzeko. Unibertsitateak, unibertsitate komuniteari eta hegoaldeko eta iparraldeko gizarte kolektiboek zuzendutako irakaskuntza, ikerketa eta hedapenaren bitartez, trantsizio ekosozialeko eta ekofeministako prozesuak lagundu behar ditu, eta kultura akademikoa eta ekoizpen soziala elkarriketan jarri behar ditu.

Gaur egungo elikadura eredua eutsiezina da. Ondorio handiak ditu planetaren baliabideetan; klima aldaketan eragiten duten berotegi efektuko gasak sortzen ditu; eragin negatiboa du pertsonen osasunean; elikadura osasungarria, bidezkoa eta iraunkorra izateko eskubidea urratzen du; eragin negatiboak ditu komunitate landatar eta nekazarietan ere; eta gizarte eta generoko arrakalak handitzen ditu. Horren aurrean, elikadura burujabetzaren ikuspegiak eredu erresilienteagoak proposatzen ditu, tokiko ekonomiak lehenesten dituztenak, tokiko merkatuak suspertzen dituztenak eta komunitate baserritarrak indartzen dituztenak; hau da, eskubideak bermatzen eta eskaera ekofeminista eta ekosozialekin bat egiten dituztenak.

Elikaduraren gaia aldaketarako ardatz estrategiko gisa hartuz, abagune ezin hobea ematen da munduaren konplexutasunari buruz eztabaidatzeko, pentsamendu kritikoa eta ulerkorra garatzeko, eta eremu akademikoan historikoki marjinatutako jakintzez eta epistemeez elikatzen den ezagutza sortzeko. Kontu horiekguztiekin unibertsitateko ikasleengan garatzen lagundu behar ditugun gaitasunen parte izan beharko lukete.

Premisa horietatik abiatuta, 2023an, hitzarmen hau garatzen hasi gara batez ere Hezkuntza fakultateetan, zortzi autonomia erkidegotan (Andaluzia, Aragoi, Gaztela-Mantxa, Katalunia, Balear Uharteak, Madril, Valentzia eta Euskadi) eta Melillan. Hitzarmenak, gainera, Kolonbiako UNICAUCaren eta Argentinako Quilmeseko Unibertsitate Nazionalaren laguntza du. Haren jardueraren ardatzak honako hauek dira: genero ikuspegidun elikadura iraunkorra eta osasungarria izateko eskubidea graduako irakasgaietan eta ikasleen ikerlanetan sartzea; gobernantza eta erosketa publiko jasangarria; hezkuntza komunitatea aldaketaren eragile gisa motibatzea; eta Espainiako Estatuko eta Latinoamerikako unibertsitateen arteko artikulazioa, tokiko-global ikuspegi batetik.

Hitzarmena Bidezko Elikadurarekin osatutako partzuergo baten bitartez burutzen da (hura da partzuergo burua), eta AECIDen diru-laguntza izan du, 1.500.000 eurokoa.

Euskal-kolonbiar artikulazioa, aldizkako pandemiaren garaian, beste hezkuntza posible bat esperimentatzeko, ikasteko eta komunikatzeko. "Articuladxs" (PRO- 2021K3/0039)

Articuladxs proiektuaren esparruan, Hego Kolonbiako Unibertsitatearekin eta Caucako Unibertsitatearekin egindako lana honako hauetara bideratu da 2023an: alde batetik, proiektuaren lehen urtean egindako mintegietako eta euskal-kolonbiar topaketetako esperientzia pedagogikoa sistematizatzea, sozialki konprometitutako ikerketari lotuta; eta, bestetik, artikulaziotik, ezagutza kritikotik eta ekintza kolektibo askatzaileko prozesuetatik sortutako ikaspenak identifikatzea.

Humberto Langheine Ochoa Sileta Internazionala eta Langheine Konbentzio Nazionala (Uruguay)

Unibertsitate-hedapenaren kontzeptuak lotura estua du Latinoamerikako Unibertsitatearen ideologiarekin. Udeleraren (UY) hedapena ikaslearen lehen ekarriak bultzatu zituen (Medikuntza, Zuzenbidea, Agronomia). 1915 aldera, 1900an sortutako ikasleak Amerikako Biltzarrean aurkeztu zuten (Argentina, Bolibio, Brasil, Txile, Paraguai, Peru eta Uruguaiak ordezkariek). 1913 inguruan, kordobako Unibertsitate Erreforma aldarrikatu horiek katalizatu zituen, eta mugari bati eza zuten berriak horietatik. Hurrengo urteetan, hainbat ikasle mugimendek "hurrengo mista" egin zuten, kultura indartu nahi zutenak. Hedapen "kulturalista" (Bacchi, 2007) hori indarrikatu eta gremioekin lotzen zen, ematen ziren espektak Unibertsitatearen barne azaltzeko eta transferitzeko. Carlos Quijano² (2008), unibertsitate-eragile arazo nazionaldara bidetako asmoz, honako hau jartzen zuen zailtasun: «Unibertsitateak ez du sakonki arazo nazionala aztertzen [...] Ez al da beharrezko arretak faktuak bere bitxia emateko Montevideoko unibertsitatearen arazoari buruz?».

² Carlos Quijano (1900-1984) abokatu, politikari, unibertsitate-eragile eta idazlearen sorreraren zuzendaria. Marcho abokatuaren sorreraren zuzendaria.

1970. urtearen inguruan, Paulo Freireren ideak Amerikako hainbat herrialdetan zabaltzen hasi ziren, eta zailtasun jarri zituzten iraultza berdeari lotutako lantza-hedapenerik ezarritako hedapen-proiektuak. Autokritikaren arabera, «Herriak hain berriak diren eragile eta bultzatzaile egin behar dira [...] Erantzukizuna egitate existentziala da [...] Asistentzialismoan ez dago erantzukizunik, ez dago erabakirik, positibismoa eta "induktibismo" erakusten duten heinik baino ez dago».

(Freire, 1998, 50-51; or. heine: González, 2022).

Hezkuntza herriko anti-asistentzialismoaren ideien argitan, Uruguaiaren eskoletan pedagogikoki berrak mugimenduen sortu ziren, Julio Castorenen³ kultura indarrikaren eta FEUUn⁴ el apono de estudiantes de la FEUU⁴, ikaslearen babearaz.

³ Julio Castro (1906-1977) irakasle, buruzagi eta militarreko buruzagi. Uruguaiaren lehen irakasle publikoaren lan handia egin zuen. Diktadurak bultzatu eta 1931. urtean gertatu zuten. Haren garaia hiru baliabide aurkitu zituen, egurren militar baliabide, Gaur hainbat irakasleak eta politikari garrantzitsuak hartzen da eta haren irakaslearen atzetik zuten. 1931. urtean Uruguaiaren hezkuntza eratu gertatu.

⁴ FEUU, Uruguaiaren Unibertsitateko Ikaslearen Federazioa.

Hariak. Recreando la educación emancipadora aldizkariaren bi monografiko berri egin ditugu. 13. alean unibertsitate hedapen kritikoa lantzen dugu. Hura, hain zuzen, unibertsitate-gizarte harremana eraldatzeko konpromisoa du eta komunitateen, bizitzaren eta ekosistemen alde agertzen da. Eloísa Ibarzabalen, Humberto Tommasinoren eta Isabel Rauberren kolaborazioek planteamendu hura aberastu dute. 14. alean, Gizarte eraldaketarako hezkuntzaren proiektu eraldatzailea eta kritikoa osatzen duten aniztasunei eta artikulazioei buruz aritzen gara. Juanjo Celoriok eta Amaia del Ríok, beren artikuluan, aniztasun feministak, antirrazistak eta dekolonialak ehuntzeko premia adierazten dute. Lía Pinheirok hausnarketa hura osatzen du, Latinoamerikako herri mugimenduen prozesu soziokultural eta politikoekin konprometitutako Unibertsitatea sortzeko prozesuan duten eginkizuna nabarmenduz.

Gainera, hainbat bideo egin ditugu; horietako batek *Articuladxs* ekimenaren zentzua laburbiltzen du eta besteak –Kolonbiako Aquelelre diseinu feministako laborategiak produzitua– hezkuntza askatzaileko proposamenaren interesa jasotzen du hainbat subjektuen hitzaren bitartez: ikasleak, irakasleak eta gizarte aktibistak. Bideo biak Hegoaren multimedia webgunean daude eskuragarri.

GLEAK 214.893,63 euroko diru-laguntza emango du proiektu honetarako.

Unibertsitate Hedakuntza Kritikoa. Herriartasun globala eraikitze konpromiso sozialaren proposamena, pandemia osteko testuinguruan (2022/PRYC/001032)

Proiektu honek unibertsitate hedapena (bir)pentzatzera gonbidatzen gaitu. Hain zuzen ere, horixe da goi-mailako hezkuntzaren hiru funtzio nagusietako bat –ikerketa eta prestakuntza dira beste biak–. Izan ere, zibilizazio krisiko testuinguru honetan, beharrezkoa da Unibertsitate publikoak lurraldearekin artikulatzeko modu sendoak eraikitzea, jakintza akademikoa eta soziala harremanean jartzeko eta, hala, gaur egungo erronkei aurre egiteko balio duten ezagutza eta ekintza eraikitze.

Proiektuaren helburua da Unibertsitate Hedapen kritiko baterako esparru teoriko-praktikoa sortzea, eta, komunikazio eraldatzaileko prozesuen eskutik, Unibertsitate-Gizarte lotura indartzea. Latinoamerikako Unibertsitate Hedapen Kritikoaren (UHK) proposamenetatik abiatzen gara unibertsitate hedapenaren ekintzei eman nahi diegun izaera eraldatzailea zehazteko.

Proiektuan estatuko zortzi unibertsitatek parte hartzen dute: Granadako Unibertsitatea, Leongo Unibertsitatea, Malagako Unibertsitatea, Murtziako Unibertsitatea, Nafarroako Unibertsitatea, Valladolideko Unibertsitatea, Zaragozako Unibertsitatea eta Euskal Herriko Unibertsitatea.

(UPV/EHU); eta Latinoamerikako bik: Caucako Unibertsitatea (Kolonbia) eta Errepublikako Unibertsitatea (Uruguai). Proiektuak, Diziplinarteko Aholkularitza Batzorde bat du, hamar unibertsitate horietako zenbait erreferentek osatua.

Lehen azterketa bat egin da unibertsitate hedapeneko egiturak ezagutzeko, baita funtzio horren eginkizuna ere (unibertsitateen Estatutuen eta Plan Estrategikoko dokumentuen arabera). Azterketa horri esker, Espainiako Estatuko zortzi unibertsitateen Unibertsitate Hedapenaren diagnostiko baterako metodologia eta lagina ezarri da. Diagnostiko horretarako 15 elkarriketa sakon egin zaizkie unibertsitate egituretako ordezkariari eta 130 laguni galdetu zaie (ikasleak, irakasleak, kudeaketa eta administrazio eta zerbitzu-tako teknikariak, eta unibertsitatearekin lotutako gizarte erakundeetako ordezkariak).

AECIDek 108.091,00 euroko diru-laguntza emango du proiektu honetarako.

Euskal-kolonbiar artikulazioa, hezkuntza askatzailea eta ikerketa kritiko kolaboratiboa esperimentatzeko, ikasteko eta komunikatzeko. "Articuladx II" (PRO-2023K3/0028)

Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren finantziazioarekin, *Articuladx* proiektuaren bigarren faseak kultura akademikoaren eta gizarte ekoizpenaren arteko artikulazioan aurrera egitea proposatzen du –Iparralde zein Hegoalde globalizatuan–, hezkuntza askatzailearen eta ikerketa kritiko kolaboratiboaren proposamena ikasteko, esperimentatzeko eta komunikatzeko helburuz.

Caucako Unibertsitatearekin (UNICAUCA) eta Hego Kolonbiako Unibertsitatearekin (USCO) dugun lankidetzari jarraipena ematen dio, gaur egungo erronka sozial, ekologiko, ekonomiko eta kulturei aurre egiteko beharrezkoa den ezagutza kritikoaren elkarrekin sortzen laguntzeko.

Proiektuak hainbat jardura sustatzen ditu, hiru estrategia nagusi hauetan banatuta: ikerketa eta hausnarketa kritikoak, prestakuntza espezializatua, eta gizarte eraldaketarako komunikazioa.

GLEAk 232.137,08 euroko diru-laguntza emango du proiektu honetarako.

3.2. Beste ikerketa jarduera batzuk

Euskal Herriko garapenerako lankidetzaren iraunkortasun ekologikoko ikuspegiaren azterketa

Ikerketa honako helburu hauekin proposatzen da:

- Iraunkortasun ekologikoaren ikuspegia Gipuzkoako GGKEen garapenerako lankidetzaren proiektuetan sartzeko zailtasunaren arrazoiak identifikatzea, baita GGKEen beren proposamenak ere txertaketa hura sakonagoa eta bideragarriagoa egiteko.
- Ikuspegi horretatik garatzen ari diren ekintza motak identifikatzea, baita praktika onen adibideren bat, bai jarraitutako metodologiari dagokionez, bai lortutako emaitzei dagokienez.
- GFaren lankidetzaren politikak, bere ekimenetan, iraunkortasun ekologikoaren ikuspegia indartzen laguntzeko gomendio multzo bat sortzea.

Gipuzkoako Foru Aldundiak 25.000 euroko diru-laguntza emango du lan horretarako.

Taldeko kideak: Iker Etxano (ikertzaile nagusia), Irene Jiménez (kontrataturako ikertzailea), Izaskun Bengoechea eta Irati Labaien.

ENLIGHT European university Network to promote equitable quality of Life, sustainability and Global engagement through Higher education Transformation Shaping our Future Cities and Communities

Proiektua Groningenerako Unibertsitateak koordinatzen du. Finantzatzailea: Europar Batasuna, ERASMUS+ Programa.

Parte-hartzailea: Karlos Pérez de Armiño.

Bakearen eta lankidetzaren deszentralizatuaren tokiko agendatarako gidaliburua

Aldia: 2023ko apiriletik abendura. Finantzatzailea: Bartzelonako Diputazioa, Europar Batasuna-Latinoamerika Lankidetzaren Deszentralizatuaren Behatokia.

Ikertzaile arduradunak: Jokin Alberdi eta Tica Font. Erakunde parte-hartzailea: Gernika Gogoratuz.

Measuring and Comparing Achievements of Learning Outcomes in Higher Education in Europe - Extension (CALOHEX)

Proiektua Groningenerako Unibertsitateak koordinatzen du. Finantzatzailea: Europako Batzordea, ERASMUS+ Programa / KA3 Forward Looking Cooperation Programmes.

Parte-hartzailea: Karlos Pérez de Armiño.

Kazetaritza matxistaren behatokia

Transferentzia proiektua: Unibertsitatea-Enpresa-Gizartea (UPV/EHU). Aldia: 2023-2025. Finantzatzailea: UPV/EHU.

Ikertzaile arduradunak: Angeriñe Elorriaga eta Iker Merchán. **Ikertzaileak:** Mª Ángeles Fernández, María Ruiz, Andrea Larrinaga, Amaia García Azpuru.

UPV/EHUko genero berdintasunari buruzko diagnostiko proiektua

Aldia: 2023ko apiriletik azarora.

Ikertzailea arduradunak: Elena Martínez Tola eta Mª Luz de la Cal. **Ikertzaileak:** Matxalen Legarreta, Aitziber Etxezarreta, Irantzu Álvarez eta Amaia García Azpuru.

Lotura Hirukoitza. Ekintza Humanitarioa garapenaren sustapenarekin eta bakearen eraikuntzarekin lotzea, tokiko agenda indartu bitartez Cabo Delgadon (Mozambike)

Aldia: 2023-2025. Finantzatzailea: Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentzia (GLEA).

Ikertzaile arduraduna: Jokin Alberdi Bidaguren. **Erakunde parte-hartzaileak:** Gernika Gogoratzuz, Ayuda en Acción.

3.3. Garapenari buruzko Ikasketen arloko doktorego tesiak

UPV/EHUren Garapenari buruzko Ikasketen Doktorego Programa Hegoak koordinatzen du, eta horretan 85 tesi daude matrikulatuta. Horietatik 16 lehen aldiz matrikulatu dira 2023-2024 ikasturtean (6 emakume, 10 gizon): 5 EAetik datoz eta 11 Latinoamerikatik. 2023an zehar, guztira, zortzi tesi defendatu zituzten programa honen esparruan.

3.4. Nazioarteko batzorde eta ordezkaritzetan parte hartzea

UPV/EHUko *Ikasketa Feministak eta Genero-koak* Doktoregoko Batzorde akademikoa.

Kolonbiako Uniminuto Unibertsitateko *Praxis Pedagógica* aldizkariaren Batzorde Zientifikoa.

Ekuadorreko Unibertsitate Zentraleko (UCE) *Revista Economía* aldizkariaren Batzorde Zientifikoa.

XXIII *Reunión de Economía Mundial* topaketaren Batzorde Zientifikoa, Kantabriako Unibertsitatea. Maiatzaren 25ean eta 26an.

“Perspectives on Mass Migration, Refugees, and Prisoners of -War” saioaren koordinazioa, XX ISA *World Congress of Sociology*. Melbourne, online, ekainaren 25etik uztailaren 1era.

UPV/EHUko Ikasleen VI. Biltzarra: *Gure gradu amaierako lanek (GrAL) mundua aldatzeko balio dute* biltzarreko Batzorde Zientifikoa. Bizkaiko Campusean, urriaren 26an.

FLACSO-Ecuador unibertsitateko *Mundos Plurales-Revista Latinoamericana de Políticas y Acción Pública* aldizkariaren Argitalpen Batzordea.

International Studies Association elkartearen *Feminist Theory and Gender* atalaren Batzorde Exekutiboa.

Giza Eskubideen Defendatzaileak Aldi batez Babesteko Euskal Programaren Hautaketa Batzordea

Inguruak. Revista Vasca de Sociología y Ciencia Política aldizkariaren Aholku Batzordea.

UPV/EHUko *Lan Harremanak – Revista de Relaciones Laborales* aldizkariaren Aholku Batzordea.

Madrilgo Unibertsitate Autonomoko *Relaciones Internacionales* aldizkariaren Aholku Batzordea.

Revista Española de Sociología aldizkariaren Aholku Batzordea.

Revista Iberoamericana de Economía Solidaria e Innovación Socioecológica (RIESISE) aldizkariaren Aholku Batzordea.

Eusko Jaurlaritzako Administrazio Publikoaren Euskal Institutuko *Administrazio Publikoaren Euskal Aldizkariaren* Aholku Batzordea.

Sociología del Trabajo aldizkariaren Batzorde Zientifikoa.

Iberoamérica Social gizarte ikasketen aldizkariaren Argitalpen Batzordea.

Revista Iberoamericana de Estudios de Desarrollo aldizkariaren Editoreen Batzordea.

Revista de Economía Crítica aldizkariaren Erredakzio Batzordea.

EKAIA - EHUko zientzia eta teknologia aldizkariaren Ingeniaritza atalaren edizioa.

Revista CS aldizkariko ebaluatzailea, Icesi Unibertsitateko Giza Zientzien Fakultatea (Kolonbia).

UPV/EHUko eta Madrilgo Unibertsitate Konplutentseko *Genero, Maskulinitateak eta Gizarte Ekintza* Espezializazio graduondokoaren Koordinazio taldea. 2022- 2023 ikasturtea.

REEDES Garapeneko Ikasketen Espainiako Sarearen Zuzendaritza Batzordea.

Sociedad de Economía Mundial (SEM) erakundearen Zuzendaritza Batzordea.

3.5. Ponentziak eta komunikazioak

ALBERDI BIDAGUREN, Jokin; OIANGUREN IDIGORAS, María: “Conflictos ecosociales en Cajamarca (Colombia), Cabo Delgado (Mozambique) y Urdaibai (País Vasco). Aprendizajes del proyecto internacional Territorios en Conflicto”, *I Congreso Internacional de Investigación para la Paz. Perspectivas y retos para nuestro presente y futuro*, Instituto de la Paz y los Conflictos IPAZ, Granadako Unibertsitatea, azaroaren 7tik 9ra.

ARCOS ALONSO, Asier: “Economía social y solidaria como dimensión económica de las transiciones ecosociales”, *IX Congreso de la Red Española de Política Social (REPS): Crisis globales e impactos locales: Tendencias y respuestas públicas y comunitarias para la transición ecosocial*, Balear Uharteetako Unibertsitatea. Palma Mallorcakoan, urriaren 25etik 27ra.

ARCOS ALONSO, Asier: “Evaluar proyectos empresariales en el grado de Gestión de Negocios mediante el uso de una rúbrica detallada para el desarrollo de competencias transversales”. *III Congreso Internacional de Innovación y Tendencias Educativas* biltzarrean aurkeztutako ponentzia.

(*INNTED2023*), Desarrollo e Innovación de Modelos Educativos (Dime), Hezkuntza Zientziak, Sevillako Unibertsitatea eta Egregius Congressos. *Online*, uztailaren 13an eta 14an.

ARCOS ALONSO, Asier; LAS HERAS, Jon; FERNÁNDEZ DE LA CUADRA LIESA, Itsaso; GARCIA

AZPURU, Amaia: “Identificación y análisis de representaciones sobre Economía Social y Solidaria como herramienta de transversalización de valores sociales en la Educación Universitaria de Empresa”, *III Congreso Internacional de Innovación y Tendencias Educativas (INNTED2023)*, Desarrollo e Innovación de Modelos Educativos (Dime), Hezkuntza Zientziak, Sevillako Unibertsitatea eta Egregius Congressos. *Online*, uztailaren 13an eta 14an.

BESOZZI, Sheida: “Tales of Nostalgia and Solidarity from the Iranian Diaspora in Spain (2019-2022)”, *The Iranian Diaspora in Global Perspective Conference*, UCLA Center for Near Eastern

Studies, Center for Iranian Diaspora Studies and Iranian and Persian Gulf Studies program, School of Global Studies, Oklahoma State University. Los Angelesen (California), otsailaren 16an eta 17an.

BESOZZI, Sheida: "Explorando sentimientos sobre pertenencia en la comunidad iraní ubicada en el Estado español (1979-2022)", *Soziologia eta Zientzia Politikoaren XII. Euskal kongresua*. Bilbon, uztailaren 5ean eta 6an.

BESOZZI, Sheida: "Resistencia y solidaridad en la diáspora: Iraníes en el Estado español (1979- 2022)", *Soziologia eta Zientzia Politikoaren XII. Euskal kongresua*. Bilbon, uztailaren 5ean eta 6an.

BESOZZI, Sheida: "Ni paella ni ghormeh sabzi: delving into belonging within first-generation Iranians in Spain", *Tenth European Conference of Iranian Studies*, Leidenen (Herbehereak), abuztuaren 21etik 25era.

BIDAURRATZAGA, Eduardo; COLOM, Artur; SAINZ DE MURIETA, Elisa: "Cambio climático y deuda externa en África", *XXIII Reunión de Economía Mundial*, Kantabriako Unibertsitatea. Santanderren, maiatzaren 25ean eta 26an.

CELIS, Raquel; CRETU, Anca; DE LA ORDEN, Gustavo: "¿Migración climática o desplazamiento forzado? Hacia la construcción de un relato desde el enfoque de derechos humanos", *VIII Congreso Internacional El tiempo de los derechos*, El Tiempo de los Derechos sareak antolatua, Deustuko Unibertsitatea. Bilbon, azaroaren 16an eta 17an

CRETU, Anca: "Contribución de las universidades a los procesos de construcción de paz en escenarios de posconflicto armado. Un estudio comparativo (Colombia, Líbano, Irlanda del Norte)", *IV Congreso Escuela Internacional de Doctorado*, Juan Carlos Erregea Unibertsitatea. Madrilén, maiatzaren 31n.

CRETU, Anca; PÉREZ DE ARMIÑO, Karlos: "Exploring Universities" Contribution to Peacebuilding in Post-Conflict Contexts", *EISA PEC 16th Pan-European Conference on International Relations*, Postdameko Unibertsitatea. Potsdamen (Alemania), irailaren 9an.

DE LA CAL BARREDO, María Luz; MARTÍNEZ TOLA, Elena; BIDAURRATZAGA, Eduardo: "Brecha digital y brecha salarial de género. Viejas discriminaciones en sectores de futuro", *VIII Congreso de Economía Feminista*. Bartzelonan, martxoaren 16tik 18ra.

GALARZA, Julen; DÍAZ DE JUNGUITU, Alberto; LABAIEN, Irati: "Impacto social derivado de la Economía Circular: propuesta consensuada de categorías basada en el método Fuzzy Delphi", *14th CSEAR Spain Conference on Social and Environmental Accounting Research*. Kordoban, urriaren 19an eta 20an.

GARAYAR, Ainhoa; ALDAZ, Maider; DÍAZ DE JUNGUITU, Alberto; LABAIEN, Irati: "Learning for sustainability: the Inner Development Goals in an experimental and experiential master degree educational setting", *14th CSEAR Spain Conference on Social and Environmental Accounting Research*. Kordoban, urriaren 19an eta 20an.

GARCIA AZPURU, Amaia: "Apertura Institucional del VIII Congreso de Economía Feminista", *VIII Congreso de Economía Feminista*, Kataluniako Unibertsitate Irekia (UOC). Bartzelonan, martxoaren 16tik 18ra.

GARCIA AZPURU, Amaia; ARCOS ALONSO, Asier; PEREA, Iratxe; FERNÁNDEZ DE LA CUADRA

LIESA, Itsaso: “El Podcast como herramienta docente para trabajar los ODS y la Igualdad de Género. Proyecto ODS Irratia”, *III Congreso Internacional de Investigación y Transferencia en Comunicación (Congreso INTRACOM 2023)*, La Lagunako Unibertsitatea. Tenerife, abenduaren 4tik 7ra.

GUTIÉRREZ GOIRIA, Jorge; ETXANO, Iker; HERRERA, Andrés Fernando: “Eficiencia de la conversión de requerimientos biofísicos en desarrollo humano: una aproximación internacional mediante el Análisis Envolvente de Datos”, *XXIII Reunión de Economía Mundial*, Kantabriako Unibertsitatea. Santanderren, maiatzaren 25ean eta 26an.

GUTIÉRREZ GOIRIA, Jorge; ETXANO, Iker; HERRERA, Andrés Fernando: “Los límites biofísicos del desarrollo humano: eficiencia en la utilización de recursos desde una perspectiva internacional”, *XVII Biennial Conference of the International Society for Ecological Economics*. Santa Martán (Kolonbia), urriaren 26tik 28ra.

LABAIEN, Irati et al.: “Desarrollo docente colaborativo inter-pares para la sostenibilidad: materiales y docencia de multi-profesorado interdisciplinar”, *IX Congreso de Innovación Educativa y Docencia en Red*, Valentziako Unibertsitate Politeknikoa. Valentzian, uztailaren 13an eta 14an.

MARTÍNEZ TOLA, Elena; JIMÉNEZ IRURETAGOYENA, Mikel; DE LA CAL BARREDO, María Luz:

“El reto de la igualdad de género en la nueva agenda urbana internacional”, *XXIII Reunión de Economía Mundial*, Kantabriako Unibertsitatea. Santanderren, maiatzaren 25ean eta 26an.

MENDIA AZKUE, Irantzu: “Resistencia a la violencia y construcción de paz de las mujeres”, *IX Seminario Internacional de la Asociación Española de Investigación de Historia de las Mujeres (AEIHM): Violencia(s) de género: historia y memoria*, Madrilgo Unibertsitateko Konplutentsean (UCM). Madrilén, irailaren 29an.

MUJICA CHAO, Itziar; CÁRDENAS, Magda: “‘Mi voz, mi revolución’: retos, características y consecuencias de la participación de las mujeres en los movimientos de resistencia civil en Ecuador e Irak (2019-2020)”, *Soziologia eta Zientzia Politikoaren XII. Euskal kongresua*. Bilbon, uztailaren 5ean eta 6an.

MUJICA CHAO, Itziar; GUSIA, Linda: “Activismo inacabado: cambio y reconfiguración de la resistencia feminista en Kosovo”, *Soziologia eta Zientzia Politikoaren XII. Euskal kongresua*. Bilbon, uztailaren 5ean eta 6an.

OIANGUREN IDÍGORAS, María; ALBERDI BIDAGUREN, Jokin: “Conflictos socioecológicos, nuevas manifestaciones de la conflictividad global”, *Seminario ¿Qué significa la paz ambiental en el siglo XXI?*, FUHEM Ecosocial, AIPAZ - Asociación Española de Investigación para la Paz. Madrilén, urriaren 23an eta 24an.

OION ENCINA, Raket: “Política pública y cooperación internacional en la promoción de los derechos de las mujeres en el contexto del conflicto armado en Colombia”, *I Congreso Internacional Multidisciplinar de Estudiantes de Doctorado (CIMED)*. Tenerifeko La Lagunan, martxoaren 22tik 24ra.

OION ENCINA, Raket: Ahozko komunikazioa “Grupo Inclusión i3. Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS), EHUagenda 2030”, *UPV/EHUko III. Doktorego Jardunaldiak*. Bilbon, uztailaren 6an.

OION ENCINA, RakeI; UGALDE, Rosa; GARCÍA, Amaia: "Evaluación del impacto del Programa de Vida Independiente en personas con discapacidad física. Un estudio de caso", *Congreso Mundial de Trabajo Social 2023: Desigualdades globales y locales*. Mexikon, urriaren 5etik 7ra.

RUIZ-ESTRAMIL, Ivana Belén: "O refúgio em disputa: reflexões sobre a proteção internacional e o Novo Pacto sobre Migração e Asilo na UE", Grupo InterTemático sobre Migrações (ITM-CES). Coimbran, martxoaren 20an.

RUIZ-ESTRAMIL, Ivana Belén: "Prácticas disidentes de acompañamiento a personas que buscan protección internacional", *Congreso de Criminología pública y debates antipunitivistas*, Coruña Unibertsitatea. Coruñan, maiatzaren 18an eta 19an.

RUIZ-ESTRAMIL, Ivana Belén: "A concepção colonial da figura do refugiado", *Seminário do Programa de Doutoramento em Sociologia do Estado*, Centro de Estudos Sociais da Universidade de Coimbra (CES). Coimbran, maiatzaren 25ean.

RUIZ-ESTRAMIL, Ivana Belén: "La huella colonial en la gestión de la protección internacional", *III Seminario Internacional Derechos Humanos, Migraciones y Género. Una mirada transnacional*, Pablo de Olavide Unibertsitatea. Sevillan eta online, ekainaren 5ean eta 6an.

RUIZ-ESTRAMIL, Ivana Belén: "Climate Crisis, Asylum and Refuge: Environmental Justice from International Protection", *XX ISA World Congress of Sociology*. Melbournen eta online, ekainaren 25etik uztailaren 1era.

RUIZ-ESTRAMIL, Ivana Belén: "International Protection in the European Union in the Face of New Scenarios of Lack of Protection", *XX ISA World Congress of Sociology*. Melbournen eta online, ekainaren 25etik uztailaren 1era.

RUIZ-ESTRAMIL, Ivana Belén: "Implicaciones espacio-temporales de la búsqueda de protección internacional en España", *Geografías del control fronterizo*, Gizarte eta Komunikazio Zientzien Fakultateko Soziologia eta Gizarte Langintza Saila (UPV/EHU). Bilbon, urriaren 26an eta 27an.

RUIZ-ESTRAMIL, Ivana Belén: "Reflexiones en torno a la protección internacional en el Nuevo Pacto sobre Migración y Asilo en la UE", *III Reunión Intercongresos del Comité de Investigación Sociología de las Migraciones*. Granadan, azaroaren 9an eta 10ean.

TELLERIA, Juan: "The Limiting Effects of Ontological Assumptions on the Design of Future-Making Practices. The Case of the 2030 Agenda", *Imagining Alternative Futures: Anticipatory Reflections on Post-growth and Responsible Innovation* mintegia, UPV/EHU eta Vigoko Unibertsitatea. Pontevedran, ekainaren 22an.

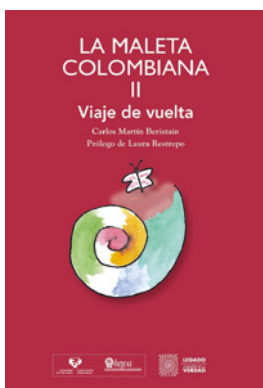
4. Argitalpenak

4.1. Liburuak

ALBERDI BIDAGUREN, Jokin; CUNHA, Teresa; ZAMBRANO, Liliana; MATUSSE, Aventina et al.: *Guerra, desplazamientos forzados y respuestas a la crisis en Cabo Delgado (Mozambique)*, Ayuda en Acción, Gernika Gogoratuz.

AMURRIO, Mila (koord.); LARRINAGA, Ane; LEGARRETA, Matxalen; MARTÍNEZ, María José et al.: *Zainteten hirirako trantsizioa egiten. Bilboko udalerriko zainteten gizarte-antolaketa eratzeari buruzko hausnarketa batzuk*, Euskal Herriko Unibertsitatea (UPV/EHU), Bilboko Udala.

DE LA CAL BARREDO, María Luz; ETXEZARRETA ETXARRI, Aitziber; GALBETE JIMÉNEZ, Arkaitz; MARTÍNEZ TOLA, Elena (koord.): *Brecha salarial de género en las universidades públicas españolas*, UPV/EHU, UPNA, CRUE, ANECA, Unibertsitate Ministerioa.

Grupo Internodal de Género de Apoyo al Legado de la Comisión de la Verdad de Colombia: *Exilios y lejanías. Relatos de mujeres colombianas*, Hegoa, Bilbo.

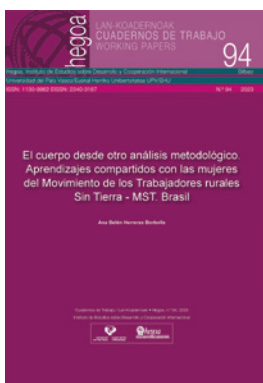
MARTÍN BERISTAIN, Carlos: *La maleta colombiana II. Viaje de vuelta*, Hegoa, Bilbo.

PÉREZ DE ARMIÑO, Karlos (argtz.): *European Union support for Colombia's peace process. Civil society, human rights and territorial peace*. Cham (Suitza): Palgrave MacMillan, Rethinking Peace and Conflict Studies Series,

PÉREZ DE ARMIÑO, Karlos; ESPITIA PÉREZ, Luisa; CAJAS, María Isabel et al.: *Diálogo Social Intercultural en territorios multiculturales que acogen procesos de reincorporación. Un aporte a la construcción de paz territorial*, Instituto de Estudios Interculturales (IEI), Caliko Javierana Eliz Unibertsitatea, Santiago de Cali (Kolonbia).

4.2. Lan-Koadernoak Hegoa

ZELAIA EIZAGUIRRE, Arrate: "Para una transición energética justa, poniendo las reparaciones en el centro. El caso del Istmo de Tehuantepec", *Hegoa Lan Koadernoak*, 92. Bilbo.

ACCERENZI, Michela: "Políticas menstruales y desarrollo. Una crítica al abordaje de la menstruación en el ámbito de la cooperación internacional", *Hegoa Lan Koadernoak*, 93, Bilbo.

HERRERAS BORBOLLA, Ana Belén: "El cuerpo desde otro análisis metodológico. Aprendizajes compartidos con las mujeres del Movimiento de los Trabajadores rurales Sin Tierra - MST. Brasil", *Hegoa Lan Koadernoak*, 94, Bilbo.

4.3. Hegoak Zabalduz

FEAL SÁNCHEZ, Laura: “Komunikazioa eta garapena: joan-etorriko bidaia bat”, *Hegoak Zabalduz* 29, Hegoa, Bilbo.

SÁNCHEZ DÍEZ, Ángeles: “Munduko ekonomiaren erronka demografikoak”, *Hegoak Zabalduz* 30, Hegoa, Bilbo.

LEGARRETA-IZA, Matxalen; CASTELO MOÑUX, Uzuri; URIARTE GOIKOETXEA, Alaitz; BARAÑANO URIBARRI, Maider; SAGASTIZABAL EMILIO-YUS, Marina: “Zaintza eta zahartzaroa: XXI. mendeko erronkak”, *Hegoak Zabalduz* 31, Hegoa, Bilbo.

PEREZ OROZCO, Amaia: “Ekofeminismoak: Bizitzari eustea eta gorputza-lurra lurraldea zaintzea”, *Hegoak Zabalduz* 32, Hegoa, Bilbo.

RUBIO LLONA, Aimar: “Sexu eta genero aniztasuna aztertzeako gakoak”, *Hegoak Zabalduz* 33, Hegoa, Bilbo.

CALERO BLANCO, Vane: “Zientzia eta feminismoak: zientziari bizitzaren iraunkortasunetik begiratzen”, *Hegoak Zabalduz* 34, Hegoa, Bilbo.

4.4. Hariak. Recreando la educación emancipadora

“Extensión crítica universitaria = Unibertsitate hedakuntza kritikoa”, *Hariak. Recreando la educación emancipadora*, 13, iraila, Hegoa, Bilbo.

“Diversidades y articulaciones = Aniztasunak eta artikulazioak”, *Hariak. Recreando la educación emancipadora*, 14, abendua, Hegoa, Bilbo.

4.5. Artikuluak, ikerketak eta liburu kapituluak

ALBERDI BIDAGUREN, Jokin; OIANGUREN IDÍGORAS, María: “Territorios en conflicto: aprendizajes para la construcción de alternativas de vida”, *Papeles de relaciones ecosociales y cambio global*, 163: 107-114.

ÁLVAREZ ETXEBERRIA, Igor; HERAS SAIZARBITORIA, Iñaki; BOIRAL, Olivier: “Investigación académica sobre memorias de sostenibilidad: una revisión sistemática de la literatura en español - Academic Research on Sustainability Reporting: A Systematic Review of the Spanish Literature”, *Revista de Contabilidad-Spanish Accounting Review*, 26(1): 59-78.

AMURRIO, Milagros; LARRINAGA, Ane; ORMAZABAL, Andere; MARTÍNEZ, María José et al.: “Aprendizaje y reflexión compartida sobre los cuidados en la ciudad de Bilbao”, *Prisma Social*, 43: 80-101.

ARCOS ALONSO, Asier; LAS HERAS, Jon; FERNÁNDEZ DE LA CUADRA LIESA, Itsaso; GARCÍAAZPURU, Amaia: "Identificación y análisis de representaciones sobre Economía Social y Solidaria como herramienta de transversalización de valores sociales en la Educación universitaria de empresa", in VICO BOSCH, Alba eta VEGA CARO, Luisa (koord.): *Caminando hacia la innovación en educación: de la teoría a la práctica*. Madril: Dykinson (15-37).

ARCOS ALONSO, Asier; GARCÍA ÁLVAREZ, María; FERNÁNDEZ DE LA CUADRA LIESA, Itsaso: "Economía Social y Solidaria y valores éticos en el aula. Uso del método de caso docente en Macroeconomía", in PÉREZ CALLE, Ricardo (koord.): *Nuevas Tendencias en gestión e innovación empresarial. Adaptaciones a los nuevos escenarios globales y domésticos*. Madril: Dykinson (477-498).

ARCOS ALONSO, Asier; GARCÍA ÁLVAREZ, María; GARCÍA AZPURU, Amaia; DOSIL-SANTAMARÍA, María: "La EHUagenda 2030 como tractora de la innovación docente. Cinco experiencias docentes ligadas al ODS 5 (Igualdad y Género)", in IDOIAGA, Nahia; EIGUREN, Amaia; OZAMIZ-ETXEBARRIA, Naiara; PICAZA, Maitane (koord.): *Análisis y herramientas coeducativas: respuestas con perspectiva de género a los retos contemporáneos*. GRAO editorial (200-224).

ARESKURRINAGA MIRANDONA, Efren; MARTÍNEZ TOLA, Elena; ZABALO ARENA, Patxi: "Régimen alimentario corporativo y lucha contra el hambre", *Revista de Economía Crítica*, 36: 114-133.

BARBA, Mikel; GARCIA AZPURU, Amaia; ARCOS ALONSO, Asier: "Nichos étnicos en el mercado de trabajo de la CAPV. Entre la integración y la segregación laboral", *Lurralde: Investigación y espacio*, 46: 89-111.

BARBA, Mikel; GARCIA AZPURU, Amaia; ARCOS ALONSO, Asier: "Factores explicativos de las remesas de la población de origen latinoamericano en la CAV", in BERMÚDEZ VÁZQUEZ, Manuel; CHAVES MONTERO, Alfonso (koord.): *Equilibrio social: perspectivas de análisis y mejora para las sociedades del siglo XXI*. Madril: Dykinson (651-668).

BARBA, Mikel; REVUELTA, Paula; GARCIA AZPURU, Amaia; FERNÁNDEZ DE LA CUADRA LIESA, Itsaso: "¿Explotados o espíados? Redes sociales, privacidad y explotación en la era del capitalismo digital", in BERMÚDEZ VÁZQUEZ, Manuel; CHAVES MONTERO, Alfonso (koord.): *Equilibrio social: perspectivas de análisis y mejora para las sociedades siglo XXI*. Madril: Dykinson (634-650).

BESOZZI, Sheida: "Defensa de los derechos humanos: una mirada a las ONGs de derechos humanos de la diáspora iraní y la lucha por la igualdad (1979-2022)", in LANDA GOROSTIZA, Jon Mirena; GARRO CARRERA, Enara (zuz.): *La libertad de expresión en tiempos convulsos*. Valentzia: Tirant Lo Blanch (629-650).

BIDAURRATZAGA, Eduardo; SÁNCHEZ, Ángeles: "Is the Trade Agreement Between the EU and Colombia Coherent with European Support for Peacebuilding?", in PÉREZ DE ARMIÑO, Karlos (argtz.): *European Union Support for Colombia's Peace Process. Civil Society, Human Rights and Territorial Peace*. Cham (Suitza): Palgrave Macmillan.

BOIRAL, Olivier; HERAS SAIZARBITORIA, Iñaki; BROTHERTON, Marie Christine: "Sustainability management and social license to operate in the extractive industry: The cross-cultural gap with Indigenous communities", *Sustainable Development*, 31(1): 125-137.

CELIS, Raquel; CRETU, Anca; DE LA ORDEN, Gustavo: “¿Migración climática o desplazamiento forzado? Hacia la construcción de un relato desde el enfoque de derechos humanos”, *Papeles en Tiempos de los Derechos*, Red Huri-Age, 16.

CELORIO DÍAZ, Juanjo; DEL RÍO MARTÍNEZ, Amaia: “Entretejer diversidades feministas, antirracistas y decoloniales. Un imperativo educativo”, *Hariak. Recreando la educación emancipadora*, Hegoa, 14: 4-11.

DE LA CAL BARREDO, María Luz; MARTINEZ TOLA, Elena; BIDAURRATZAGA, Eduardo: “Brecha digital y brecha salarial de género: viejas discriminaciones en sectores de futuro”, *Dossiers EsF*, 51.

ETXANO, Iker: “Land tenure”, “Multi-criteria assessment”, “Rural livelihoods” in HADDAD, Brent M., SALOMON, Barry D. (argtz.): *Dictionary of Ecological Economics. Terms for the New Millennium*. Londres: Edward Elgar Publishing.

FERNÁNDEZ DE LA CUADRA LIESA, Itsaso; ARCOS ALONSO, Asier; GARCÍA AZPURU, Amaia; MARTÍNEZ PORTUGAL, Tania: “La Dimensión Social de la Empresa: trabajando la Igualdad de Género mediante el ODS 5 y técnicas participativas”, in PIZÀ-MIR, Bartolomé; FERNÁNDEZ FERNÁNDEZ, Juan Gabriel; CORTÈS FERRER, María Magdalena et al. (koord.): *Currículum, didáctica y los objetivos de desarrollo sostenible (ODS). Reflexiones, experiencias y miradas*. Madril: Dykinson (264-278).

FERNÁNDEZ DE LA CUADRA LIESA, Itsaso; ARCOS ALONSO, Asier; GARCÍA AZPURU, Amaia; MARTÍNEZ PORTUGAL, Tania: “Vínculos entre la educación superior, los Objetivos de Desarrollo Sostenible y el comercio justo: programa Universidades por el Comercio Justo”, in PIZÀ-MIR, Bartolomé; FERNÁNDEZ FERNÁNDEZ, Juan Gabriel; CORTÈS FERRER, María Magdalena; et al. (koord.): *Currículum, didáctica y los objetivos de desarrollo sostenible (ODS). Reflexiones, experiencias y miradas*. Madril: Dykinson (374-395).

GAINZA, Xabier; MONTES-NEBREDÁ, Andoni: “The Waste War: on the electoral costs of local sustainability policies”, *Journal of Environmental Policy & Planning*, 25(5): 625-641.

GARCÍA AZPURU, Amaia; BARBA DEL HORNO, Mikel; ARCOS ALONSO, Asier; MARTÍNEZ PORTUGAL, Tania; FERNÁNDEZ DE LA CUADRA LIESA, Itsaso: “La relevancia del boca-oreja en el devenir de los flujos migratorios internacionales: El caso de la CAE”, *methaodos. revista de ciencias sociales*, 11(2): 1-20.

GARCÍA DUQUE, Juana; PÉREZ DE ARMIÑO, Karlos: “Aportes y particularidades de las misiones políticas de las Naciones Unidas en Colombia”, in BETANCUR-RESTREPO, Laura; RETTBERG Angelika (biltz.): *Después del Acuerdo ¿Cómo va la paz en Colombia?*, I, Gizarte Zientzien Fakultatea, Andeetako Unibertsitatea, Bogotá (71-84)

GUTIÉRREZ, Jorge; HERRERA, Andrés Fernando: “Agenda 2030, límites planetarios y urbanización: una relación compleja”, in DELGADO-BAENA, Jesús eta GARCÍA-SERRANO, Juan de Dios (koord.): *Agenda 2030, Derechos Humanos y territorios*. Valentzia: Tirant lo Blanch (83-92).

HARDT, Judith Nora; PEREZ DE ARMIÑO, Karlos: “Climate Change and Security: The Case of the European Union (EU)”, in TROMBETTA, Maria Julia (argtz.): *Handbook on Climate Change and International Security*. Londres: Edward Elgar Publishing (127-141).

HERAS SAIZARBITORIA, Iñaki; BOIRAL, Olivier; TESTA, Francesco: "Circular economy at the company level: An empirical study based on sustainability reports", *Sustainable Development*, 31(4): 2307-2317.

HERAS SAIZARBITORIA, Iñaki; BOIRAL, Olivier; TESTA, Francesco: "ISO 59000 standards for the circular economy: A call for accuracy", *Circular Economy and Sustainability*, Springer.

KORTAZAR GARTZIA, Andoni; BUENO MENDIETA, Gorka; HOYOS RAMOS, David: "Is high-speed rail a sustainable mobility option? A life-cycle assessment of the Basque Y project in Spain", *Environmental Impact Assessment Review*, 103.

LAS HERAS, Jon; ARCOS ALONSO, Asier: "Evaluar una tarea compleja y de calidad mediante el uso de una rúbrica para el desarrollo de competencias transversales", in VEGA CARO, Luisa eta VICO BOSCH, Alba (koord.): *Igualdad de Género y atención a la diversidad*. Madril: Dykinson (617-643).

LINARES QUERO, Alba; PÉREZ DE ARMIÑO, Karlos; SÁNCHEZ MONTERO, Manuel: "Improving famine early warning systems: a conflict-sensitive approach", *Conflict, Security & Development*, 23. bol., 1: 23-42.

LIVERT AQUINO, Felipe; AVILA, Gabriel; CARRASCO, Constanza: "Clientelism and electoral competition: The case of Chile's municipalities", *Revista de Ciencia Política*, 43. bol., 3.

MALCORRA, Mikel; OION ENCINA, Rakel; UGALDE, Rosa: "Gipuzkoako Foru Aldundiko Bizitza Independente Programaren Ebaluazioaren emaitzak", *Zerbitzuan*, 81: 47-60.

MALCORRA, Mikel; OION ENCINA, Rakel; UGALDE, Rosa: "Resultados de la evaluación del Programa de Vida Independiente de la Diputación Foral de Gipuzkoa", *Zerbitzuan*, 81: 1-15.

MARTÍNEZ PORTUGAL, Tania; GARCÍA AZPURU, Amaia; ARCOS ALONSO, Asier; FERNÁNDEZ DE LA CUADRA LIESA, Itsaso: "La (i)responsabilidad colectiva frente a las violencias de género: victimización secundaria y mecanismos de despolitización", in BANDRÉS-GOLDÁRAZ, Elena (koord.): *Feminismo en la línea del tiempo: desde las (in)visibilidades al concepto de felicidad*. Madril: Dykinson (975-985).

MARTÍNEZ TOLA, Elena; DE LA CAL BARREDO, María Luz: "Strategies and values towards co-responsibility in care in European countries", *Revista de Economía Mundial*, 63: 45-65.

MENDIA AZKUE, Irantzu: "A review of the European Union's Gender Approach in Its Support for the Colombian Peace Process", in PÉREZ DE ARMIÑO, Karlos (argtz.): *European Union Support for Colombia's Peace Process. Civil Society, Human Rights and Territorial Peace*. Cham (Suitza): Palgrave Macmillan (209-234).

MUJICA CHAO, Itziar: "(Security in) The Cracks", *Critical Studies on Security*, 1-3. bol.

MUJICA CHAO, Itziar: "Liminal activism: Kosovar wartime sexual violence survivors' resisting dynamics and women's rights organisations' defense", in KHALID, Aliya; HOLMES, Georgina; PARPANT, Jane L. (argtz.): *The Politics of Silence, Voice and the In-Between: Exploring Gender, Race, Queer, Security and Health from the Margins*, Routledge.

MUIKA CHAO, Itziar: "Questions, answers and non-answers: Reflections in writing in the red notebook", in MASTERS, Cristina; CHOI, Shine; ZALEWSKI, Marysia; PARASHAR, Swati: *Writing Saved Me. When the International Gets Personal*, Rowman & Littlefield Publishers.

OION ENCINA, Rake; ARANGUREN VIGO, Edurne: "Aprendizaje-servicio en la docencia del Trabajo Social: alcances, condicionantes y límites", *RIDAS Revista iberoamericana de Aprendizaje Servicio*, 15: 146-163.

OÑEDERRA, Aintzira; BEGIRISTAIN, Mirene; MALAGÓN, Eduardo: "Sareko y Elikagunea 2.0: experiencias de redes alimentarias alternativas (Gipuzkoa, País Vasco)", in DURÉ, Soledad; RODRÍGUEZ, Francisco et al.: *Mercados innovadores de la agricultura familiar: Experiencias en Argentina, Bolivia y España*, Fondo Regional de Tecnología Agropecuaria (FONTAGRO). Washington DC: Garapenerako Amerika arteko Bankua (317-338).

PÉREZ DE ARMIÑO, Karlos: "El hambre como arma de guerra y la Resolución 2417 del Consejo de Seguridad", *Revista Diecisiete, Investigación Interdisciplinar para los Objetivos de Desarrollo Sostenible*, 9: 125-130.

PÉREZ DE ARMIÑO, Karlos: "Introduction. EU support for peace in Colombia. Territorial approach, strengthening of civil society and human rights", in PÉREZ DE ARMIÑO, Karlos (argtz.): *European Union support for Colombia's peace process. Civil society, human rights and territorial peace*. Cham (Suitza): Palgrave MacMillan (1-47).

PÉREZ DE ARMIÑO, Karlos: "La reforma del pilar de paz y seguridad de Naciones Unidas. Respuesta a los nuevos desafíos y al riesgo de irrelevancia", *Revista Española de Derecho Internacional (REDI)*, 75. bol., 2: 367-400.

PÉREZ DE ARMIÑO, Karlos: "Sobre riesgos y amenazas. La securitización discursiva de la acción climática de la UE", in PIGRAU SOLÉ, Antoni et al. (zuz.): *La comunidad internacional ante el desafío de los Objetivos de Desarrollo Sostenible*. Valentzia, Tirant lo Blanch (29-52).

PÉREZ DE ARMIÑO, Karlos: "The EU's peace work in Colombia: conclusions, lessons learned and future prospects", in PÉREZ DE ARMIÑO, Karlos (argtz.): *European Union support for Colombia's peace process. Civil society, human rights and territorial peace*. Cham (Suitza): Palgrave MacMillan (355-391).

RUIZ-ESTRAMIL, Ivana Belén: "El refugiado en Arendt y Agamben: su continuidad en el asilo como espacio de gobierno", *Daimon. Revista Internacional de Filosofía*, 89: 67-82.

RUIZ-ESTRAMIL, Ivana Belén: "Entre la protección y el cuidado: la construcción de acogida desde lo local", *Terra. Revista de Desarrollo Local*, 12: 76-99.

RUIZ-ESTRAMIL, Ivana Belén: "La espera como espacio disciplinar y de construcción subjetiva en el asilo español", *Política y Sociedad*, 60(2): 1-14.

RUIZ-ESTRAMIL, Ivana Belén: "La tercerización de la responsabilidad de proteger en el Nuevo Pacto sobre Migración y Asilo en Europa", *REMHU, Revista Interdisciplinar da Mobilidade Humana*, 31. bol., 68: 27-43.

RUIZ-ESTRAMIL, Ivana Belén: "Los disfraces de personas refugiadas: banalización de la desprotección", *Imaginación o Barbarie*, 26: 26-31.

RUIZ-ESTRAMIL, Ivana Belén: “Mendiola, Ignacio: El poder y la caza de personas. Frontera, seguridad y necropolítica”, Bellaterra Edicions, 2022. Hemen argitaratutako aipamen bibliografikoa: *Teknokultura. Revista de Cultura Digital y Movimientos Sociales*, 20 (2): 281-283.

RUIZ-ESTRAMIL, Ivana Belén: “Santiago, José: Caras y soportes de la vulnerabilidad”, Catarata, 2021. Hemen argitaratutako aipamen bibliografikoa: *Empiria. Revista de metodología de Ciencias Sociales*, 58: 185-188.

RUIZ-ESTRAMIL, Ivana Belén: “1 franco 14 pesetas y 10.000 Kilómetros: emigración cincuenta años después”, in OLMOS ALCARAZ, Antonia; MARTÍNEZ CHICÓN, Raquel; RUBIO GÓMEZ, María; GARCÍA CASTAÑO, F. Javier (argtz.): *Cine y migraciones*, Bellaterra Edicions (215-233).

SANZ, Javier; MALAGÓN, Eduardo: “Recomendaciones y hallazgos en los centros logísticos de la agricultura familiar”, in DURÉ, Soledad; RODRÍGUEZ, Francisco et al.: *Mercados innovadores de la agricultura familiar: Experiencias en Argentina, Bolivia y España*, Fondo Regional de Tecnología Agropecuaria (FONTAGRO). Washington DC: Garapenerako Amerika arteko Bankua, (339-345).

TELLERIA, Juan: “Defining and Measuring Human Development: A Genealogical Analysis of the UNDP’s Human Development Reports”, *European Journal of Development Research*, 35. bol.: 520-544.

VALENZUELA-LEVI, Nicolás; BORDON, Paola; LIVERT AQUINO, Felipe; HENRÍQUEZ, Manuel: “Bidding against each other: local procurement of personal protective equipment in the context of decentralization and high socio-economic inequality”, *Revista de Administração Pública – Brazilian Journal of Public Administration*, 57. bol., 6.

VILLALBA EGUILUZ, Unai; LATORRE Sara; JIMÉNEZ, Jhonny: “Family farmers’ strategies to develop autonomy through agroecological and solidarity economy practices: The case of BioVida in the Ecuadorian Andes”, *Journal of Agrarian Change*, 23. bol.: 868-892.

VILLALBA EGUILUZ, Unai; SAHAKIAN, Marlyne; GONZÁLEZ JAMETT, Catalina; ETXEZARRETA, Enekoitz: “Social and solidarity economy insights for the circular economy: Limited profit and sufficiency”, *Journal of Cleaner Production*, 418. bol.

ZIRION LANDALUZE, iker: “La Resolución 1325 como instrumento de derechos humanos. Su implementación en la República Democrática del Congo”, in LANDA GOROSTIZA, Jon Mirena; GARRO CARRERA, Enara (zuz.): *La libertad de expresión en tiempos convulsos*. Valentzia: Tirant Lo Blanch (375-398).

ZIRION LANDALUZE, iker: “Una invitación a repensar la disciplina desde las aproximaciones del Tercer Mundo al Derecho Internacional”, *Revista Española de Derecho Internacional*, 75, 1. bol.: 161-187.

5. Irakaskuntzarako eta ikerketarako baliabideak

5.1. Dokumentazio Zentroaren zerbitzu digitalei buruzko datuak

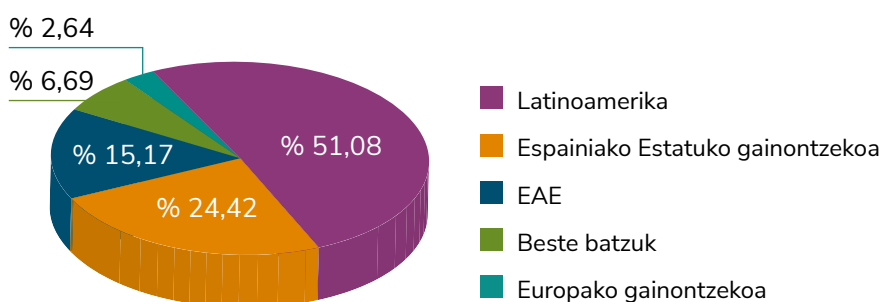
2023ko abenduaren 31n Dokumentazio Zentroak 21.885 erregistro zituen bere Liburutegi Digitalean. Hau da Hegoak 1988. urtetik pilatutako ondarea, eta horretan daude ordezkatuta Garapenari eta Lankidetzari buruzko orain arteko eztabaidak. Liburutegiak eta horren erabilerak aukera eman die Institutuko irakasleei eta ikertzaileei eta eragile sozialei eta publiko orokorrari, beren lanean eta Garapenerako Lankidetzaren politiketan aurrera egiteko.

Funtsa bederatziz gai nagusien inguruan egituratzen da, eta bilaketak berezko tesauro baten bitartez egiten dira: garapena; garapenerako lankidetzaren; ekonomia; politika eta nazioarteko harremanak; emakumeak eta garapena; geografia; ekologia eta ingurumena; giza eskubideak; kultura eta gizarteak; informazioa eta dokumentazioa.

Hegoaren Liburutegi Digitala Nazioarteko Lankidetzaren eta Garapenean espezializatutako gaztelaniazko datu-base nagusietako bat da. Datu trafikoko eskaerak, batez ere, Latinoamerikatik (% 51,08) etorri dira. Europatik eskaeren % 42,23 datoz. Hain zuzen, Euskal Autonomia Erkidegotik % 15,17 datoz, eta Espainiako Estatuko gainontzeko lekuetatik % 24,42.

Dokumentazio Zentroko zerbitzuen bilakaerak aldaketa bat erakusten du azken urteotan. Izan ere, Zentroa informazio eta komunikazio teknologia berrietara egokitu da. 2023an, Liburutegi Digitalak *online* irakurketen 2.584.880 deskarga izan zituen PDF formatuan.

Liburutegi Digitalaren eskaeraren banaketa geografikoa 2023an

Dokumentazio Zentroak informazio digitaleko beste zerbitzu batzuk ditu:

- **Hegoaren argitalpenen webgunea:** 2023an, Institutuak egindako argitalpenek 209.990 deskarga izan zituzten PDF formatuan. Deskarga kopurua % 27,55 hazi da aurreko urtearekin alderatuta.
- **Multimedia:** Urtean zehar Hegoa Institutuak berak egindako bideo berriak sartu dira. Horietako gehienak Institutuak antolatutako jardunaldiak, mintegiekin eta hitzaldiak.

lotuta daude. Sarbide datuei dagokienez, 84.928 deskarga izan dira, erabiltzaile kopurua % 27,80 igo da eta saioen kopurua % 213,35.

- **Hemeroteka:** Hemeroteka aldizkari espezializatuen katalogo bat da, *online* eta CDOCen kontsulta daitekeena. Gaur egun, 213 bilduma daude eskuragarri, gaztelaniaz, euskaraz, frantsesez eta ingelesez.
- **Laguntza zerbitzu digitalen** artean atari tematikoak ditugu, informazio eskaera handia dutenak: DHLS – Tokiko Giza Garapen Iraunkorraren Ataria, Euskal Lankidetzaren Publikoaren Ataria, Ekintza Humanitarioaren eta Garapenerako Lankidetzaren Hiztegia, Garapenerako Hezkuntzaren Hiztegia, Enpresa Transnazionalen Hiztegi Kritikoa, Mendebaldeko Saharako giza eskubideen mapa, Bakearen aldeko aktibismo feministaren mapa, Gizarte Eraldaketarako Hezkuntzaren V. Biltzarra, Garapenari buruzko Ikasketen Nazioarteko V. Biltzarra eta ToShare behatokia.

Gainera, Dokumentazio Zentroak **aurrez aurreko zerbitzuak** ere eskaintzen ditu liburutegiko lokaletan. Zerbitzu horiek doktoregaiei, graduondoko ikasleei, beste ikasle batzuei eta publiko orokorrari zuzenduta daude. 2023an, 293 kontsulta eta mailegu eskaera jaso ziren, hau da, aurreko urtekoak baino % 25,7 gehiago. Horietatik, % 80 baino gehiago UPV/EHUko hirugarren zikloko ikasleei dagozkie.

Hegoa Buletina 2023an ere izan da. 2022an sortutako komunikazio tresna horrek, bada, Dokumentazio Zentroko baliabideen zabalkundea eta horietarako sarbidea errazten du. Buletin digital bat da, eta Hegoaren web orrialdeko albisteez eta informazio laburrez elikatzen da. Izan ere, eduki horiek tresna horretarako eta sare sozialetan zabaltzeko sortzen dira berriaz. Hala, *Hegoa Buletin*ak Hegoa Institutuaren jardueren, argitalpenen, bideoen eta berrien laburpena eskaintzen die 3.000 harpidedun.

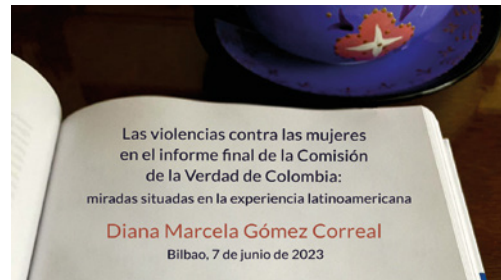
5.2. Multimedia berriak

“Imaginación política y academia: Retos para la investigación y educación emancipadora”. Juan José Celorio, Sebastián Anzola, Karla Bocanegra, Esteban Días Montenegro, Yurany Sáenz eta Amaia del Río. 17:41 minutu. Urtarrilaren 27koa.

“Robots asesinos. El peligro de las armas autónomas”. Tica Font. 27:11 minutu. Otsailaren 2koa. “Articuladxs, hacia un conocimiento y acción emancipadora”. Hegoa. 18:46 minutu. Martxoaren 12koa.

“Presentación de *La maleta colombiana II. Viaje de vuelta*”. Carlos Martín Beristain, Laura Restrepo. 89:34 minutu. Apirilaren 25ekoa.

“Las violencias contra las mujeres en el informe final de la Comisión de la Verdad de Colombia: miradas situadas en la experiencia latinoamericana”. Diana Marcela Gómez Correal. 60:47 minutu. Ekainaren 7koa.

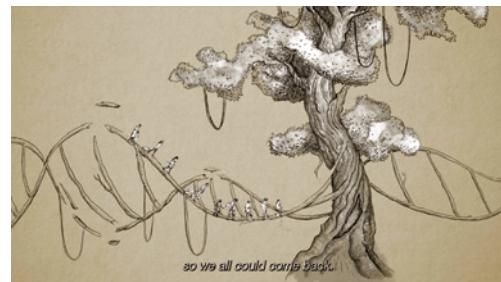
“La Wikipedia como espejo de la realidad. Brechas y sesgos de género”. Ester Bonet Solé. 34:38 minutu. Ekainaren 15ekoa.

“Lo común en tiempos oscuros”. Alfonso Dubois. 65:21 minutu. Irailaren 25ekoa.

“El silencio es el hijo del miedo (Silence is the child of fear)”. Kolonbiako Egiaren Batzordea. 64:41 minutu. Urriaren 11koa.

“Los derechos humanos y la paz: situación actual y perspectivas en el 75 aniversario de la Declaración Universal”. Arantza Acha, Jon-Mirena Landa, Manuela Mesa Peinado. 59:13 minutu. Azaroaren 16koa.

“Diversidad entre sujetos, territorios y luchas en la acción educativa: articulaciones para la transformación social”. Pastora Filigrana García, Marta Malo de Molina Bodelón, Axel Rojas Martínez, Begoña Zabala González. 148:19 minutu. Azaroaren 24koa.

6. Aholkularitza zerbitzuak

2023an, aholkularitza zerbitzuak eskaini dizkiegu Bizkaiko, Gipuzkoako eta Arabako Foru Aldundiei, baita hainbat udali ere, jarraian laburbilduko dugun bezala.

Bizkaiko Foru Aldundiarekin (DFB), Hegoari 2019an esleitutako kontratua egikaritu da. Hala, 2023an zehar honako lan-ildo hauek garatu dira:o:

- Garapenerako lankidetzari, gizarte eraldaketarako hezkuntzari, eta ekintza humanitarioari eta larrialdiko laguntzei buruzko proiektuetarako diru-laguntzen deialdirako araudia idazteko aholkularitza.
- Diru-laguntza deialdira aurkeztutako proiektuen ebaluazioa (128) eta onartutakoen jarraipena (guztira 340 jarraipen-txosten).
- Erakundeei zuzendutako trebakuntza, diru-laguntza deialdietara sartzeko dituzten baldintzak hobetzeko.
- *Análisis de instrumentos y procedimientos administrativos de cooperación* ikerketa, 2022ko eta 2023ko datuetan oinarrituta.

Gipuzkoako foru Aldundiari dagokionez honako jarduera hauek egin ditugu:

- Garapenerako lankidetzari, gizarte eraldaketarako hezkuntzari, eta ekintza humanitarioari eta larrialdiko laguntzei buruzko proiektuetarako diru-laguntzen deialdirako araudia idazteko aholkularitza.
- Diru-laguntza deialdira aurkeztutako proiektuen ebaluazioa (100 proiektu) eta onartutakoen jarraipena (146 jarraipen-txosten).
- Proiektuen deialdian parte hartu duten eragileen prestakuntza.
- Indarrean dagoen Gida Planaren esparruan ekintzak ezartzeko aholkularitza: prestakuntzak, topaketak...
- “Diseño de un sistema de gestión de residuos para la comuna de Gandiol (Senegal)” proiektuaren jarraipena eta landa-lana.
- Garapenari eta lankidetzari buruzko euskarazko argitalpenak egitea eta editatzea: *Hegoak Zabalduz* aldizkaria.

Arabako Foru Aldundiari dagokionez, *Aproximación a una nueva convocatoria de EpTS* dokumentua egin genuen. 2023ko azken hiruhilekoan horren aurkezpen formala egin genion Berdintasun, Lankidetzeta eta Kulturartekotasun Saileko zuzendariari.

Urteko azken hiruhilekoan ere, Santanderreko Udalaren Integrazio eta Lankidetzeta Sozialaren Bulegoarekin lan egin genuen *XV Aula Básica de Formación en Cooperación al Desarrollo* prestakuntza programa emateko.

Gainera, Eibarreko, Ermuako eta Ordiziako Udalei aholkularitza teknikoa ematen jarraitu dugu, bai beren lankidetzaren deialdietara aurkeztutako proiektuen baremazioan (29 proiektu), bai onartutakoen jarraipenean (39 txosten).

7. Erakunde Aldaketa Feministarako Ekintza Plana 2023-2026

2023an Hegoak abian jarri zuen bere *Erakunde Aldaketa Feministarako Ekintza Plana 2023-2026* (aurrerantzean EAF Plana). Planak eLankidetzaren Garapenerako Lankidetzaren Euskal Agentziaren diru-laguntza du bere inplementaziorako, eta Hegoaren antolakuntza kultura eraldatzen laguntzeko helburua du, feminismo kritikoetatik, bizitzaren iraunkortasunerako bidean aurrera egiteko aukera emango diguten estrategiak kolektiboki zehaztuz.

Planak, bada, bost dimentsio lantzen ditu: plangintza eta apustu politikoak, botereak eta lidergoak, parte-hartzea, talde-lan ez patriarkala eta ebaluazioa. Bost dimentsio horiek lehentasunezko sei bideri jarraituz lantzen dira, erakunde feminista izan ahal izateko.

2023an, 1. bideari ekin genion: "Planaren ezarpena aktibatzea, hura gure eginez eta talde lanaren bidez". Horretarako Barne Talde Feministak (BTF) Planaz jabetzeko eta hura artikulatzeko osoko bilkura antolatu zuen, Hegoako kide guztiekin. Horretan talde teknikoak eta irakasle eta ikertzaileek parte hartu zuten. Gainera, Barne Talde Feministak lan saio bat antolatu zuen planaren jarraipena eta sistematizazioa egiteko estrategiak eta tresnak diseinatzeko. Saioan Hegoaren batzarrak genero ikuspegi batetik behatzeko tresna bat sortu zen.

2. bideari ("Hegoaren hausnarketa eta plangintza estrategikoa gidatzea, ikuspegi kritiko feminista txertatzeko") ekiteko asmoz, azaroaren 10ean "Tokiko eta nazioarteko agenda feminista" barne-informazio tailerra egin zen, Pikara Magazinekin. Horretan, gaur egungo eztabaiden ikuspegi panoramiko bat aurkeztu zen, Hegoaren lanarekin duten lotura bilatuz.

8. Erakundearen organigrama

Hegoa Institutuaren Zuzendaritza Batzordea

Zuzendaria: Irantzu MENDIA AZKUE

Idazkaria: Asier ARCOS

Kideak: Gema CELORIO, Maite FERNÁNDEZ-VILLA, Itziar MUJICA CHAO, Juan Carlos PÉREZ DE MENDIGUREN, Almudena SAINZ, Yulia SERKEZYUK, Unai VILLENA, Iker ZIRION

Hegoa Elkartearen Zuzendaritza Batzordea

(Onura publikokotzat jotako elkartea. EHAA, 165, 2003ko abuztuaren 26koa)

Lehendakaria: Marian DíEZ

Lehendakariordea: Marisa LAMAS

Idazkaria: Eduardo BIDAURRATZAGA

Diruzaina: Juan Carlos PÉREZ DE MENDIGUREN

Hegoa Institutuari atxikitako irakasleak eta ikertzaileak

Jokin ALBERDI, Iratxe AMIANO, Asier ARCOS, Efren ARESKURRINAGA, Marta BARANDIARAN, Xabier BARRUTIA, Mirene BEGIRISTAIN, Eduardo BIDAURRATZAGA, Gorka BUENO, Mª Luz de la CAL, Iker ETXANO, Xabi GAINZA, Amaia GARCÍA AZPURU, Jorge GUTIÉRREZ, Iñaki HERAS, David HOYOS, Yolanda JUBETO, Irati LABAIEN, Felipe LIVERT, Imanol MADARIAGA, Eduardo MALAGÓN, Zesar MARTÍNEZ, Mª José MARTÍNEZ, Tania MARTÍNEZ, Elena MARTÍNEZ TOLA, Irantzu MENDIA AZKUE, Itziar MUJICA, Rakel OION, Karlos PÉREZ DE ARMIÑO, Juan Carlos PÉREZ DE MENDIGUREN, Ivana Belén RUIZ ESTRAMIL, Joseba Andoni SAINZ DE MURIETA, Juan TELLERIA, Unai VILLALBA, Unai VILLENA, Patxi ZABALO, Iker ZIRION, Imanol ZUBERO, Luis Mª ZUPIRIA

Erretiratutako irakasleak eta ikertzaileak

Xabier AIERDI, Roberto BERMEJO, Juanjo CELORIO, Marian DíEZ, Alfonso DUBOIS, Mikel de la FUENTE, Luis GURIDI, Juan HERNÁNDEZ ZUBIZARRETA, Pedro IBARRA, Mertxe LARRAÑAGA, Víctor POZAS, Koldo UNCETA, Idoye ZABALA

Talde teknikoa

Koordinatzaile nagusia: Maite FERNÁNDEZ-VILLA

Administrazioa eta finantzak: Joana del OLMO, Almudena SAINZ

Dokumentazioa, argitalpenak eta komunikazioa: Andrea GAGO

Prestakuntza: June ORIBE, Estíbaliz MADRAZO

Proiektuen kudeaketa eta aholkularitza zerbitzuak: Izaskun BENGOCHEA, Gema CELORIO, Elena ERKIAGA, Gloria GUZMÁN, Tatiana MONTENEGRO, Iris MURILLO, Carlos PUIG, Amaia del RÍO, Michel SABALZA, Claudia Alejandra SEPÚLVEDA

Generoko Barne Taldea: Andrea GAGO, Iris MURILLO, Claudia SEPÚLVEDA (talde teknikoko ordezkariak); Sheida BESOZZI, Mª José MARTÍNEZ, Itziar MUJICA, Iker ZIRION (irakasle eta ikertzaileen ordezkariak)

Ikertzaile kontratatatuak: Sheida BESOZZI, Irene JIMÉNEZ, Sandra RODRÍGUEZ

Prestatzen ari diren ikertzaileak: Anca CRETU, Yulia SERKEZYUK

Sareak eta kolaborazioak

AIPAZ: Asociación Española de Investigación para la Paz • ALDEE: Artxibo, Liburutegi eta Dokumentazio Zentroetako Profesionalek Euskal Erakundea • Alianza Latinoamericana de Estudios Críticos sobre Desarrollo • Euskal Herriko Elikadura Burujabetzaren aldeko Eragileek Aliantza • ARDA: Agrupación de Investigación y Docencia de África • Asociación de Economía Crítica • Euskadiko GGKEen Koordinakundea (kide laguntzailea) • EADI: European Association of Development Research and Training Institutes • Enlazando Alternativas: Red birregional Europa-América Latina y el Caribe • FIARE Banca Ética • GEA: Grupo de Estudios Africanos • Harresiak Apurtuz Euskadiko etorkinei laguntza emateko GKEen koordinakundea • IAFFE: International Association for Feminist Economist • ICAS: Initiatives in Critical Agrarian Studies • ODA-E: Red para la Creación del Observatorio del Derecho a la Alimentación de España • REAS: Red de Economía Alternativa y Solidaria • REDIAL: Red Europea de Información y Documentación sobre América Latina • REEDES: Red Española de Estudios del Desarrollo • SEDIC: Sociedad Española de Documentación e Información Científica • SEM: Sociedad de Economía Mundial • SID: Sociedad Internacional para el Desarrollo • WEA: World Economics Association • WIDE: Women in Development Europe

Laguntzaileak

Urtean zehar egindako jardueretan Hegoa Institutuarekin lan egin duten pertsona guztiei eskerrak eman nahi dizkegu.

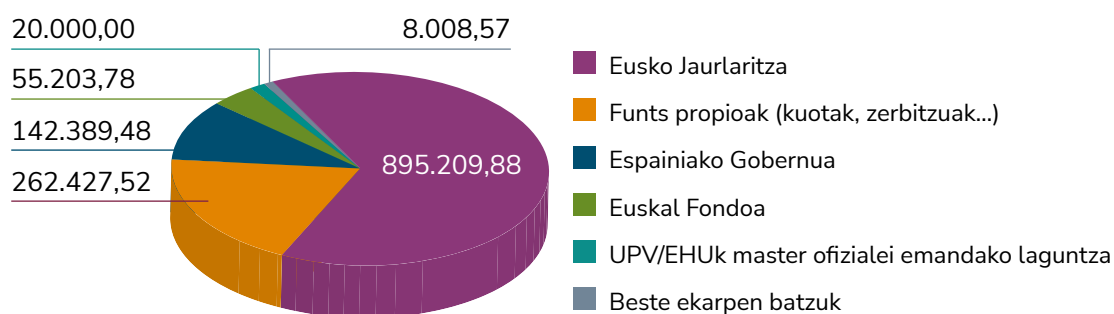

9. Txosten ekonomikoa

Hegoa Elkartearen 2023ko kontuak (eurotan) 2023/12/31

2023ko ekitaldiko diru-sarrerak	1.383.239,23	% 100,00
Eusko Jaurlaritza	895.209,88	% 64,72
Funts propioak (kuotak, zerbitzuak...)	262.427,52	% 18,97
Espainiako Gobernua	142.389,48	% 10,29
Euskal Fondoa	55.203,78	% 3,99
UPV/EHUK master ofizialei emandako laguntza	20.000,00	% 1,45
Beste ekarpen batzuk	8.008,57	% 0,58

2023ko ekitaldiko gastuak	1.368.837,15	% 100,00
Langile gastuak (14,57 lanaldi oso)	691.401,77	% 50,51
Egoitzako gastuak, proiektuak egikaritzeko	392.526,28	% 28,68
Landarako transferentziak (proiektuen gastuak)	251.432,85	% 18,37
Gastu orokorrak (langileak izan ezik)	33.476,25	% 2,45

2023ko ekitaldiko emaitza (irabazia):	14.402,08	
---------------------------------------	-----------	--

Emaizten kontua abenduaren 31n (eurotan)

	(ZOR) HARTZEKO 2023.12.31	(ZOR) HARTZEKO 2022.12.31
A) ERAGIKETA JARRAITUAK		
1. Jardueraren diru-sarrerak	1.129.383,30	1.403.434,04
a) Bazkide eta afiliatuen kuotak	8.571,59	8.742,32
b) Erabiltzaileen ekarpenak	---	1.620,00
d) Ekitaldiaren gaineratikoari dagozkion diru-laguntzak	1.120.811,71	1.393.071,72
2. Salmentak eta merkataritza-jardueraren gainontzeko diru-sarrerak	253.855,93	261.614,38
3. Diru-laguntzei lotutako gastuak eta beste gastu batzuk	(251.432,85)	(468.060,39)
a) Diru-laguntzak	(251.432,85)	(468.060,39)
c) Dirulaguntzak, dohaintzak eta legatuak itzultzea	---	---
7. Jardueraren beste diru-sarrera batzuk	---	---
8. Langile gastuak	(691.401,77)	(686.558,08)
a) Soldatak eta antzekoak	(519.400,42)	(513.862,17)
b) Gizarte kargak	(172.001,35)	(172.695,91)
c) Kalte-ordainak	---	---
9. Jardueraren beste gastu batzuk	(426.002,53)	(481.033,04)
a) Kanpo zerbitzuak	(425.752,70)	(480.766,11)
b) Tributuak	(64,38)	(64,38)
c) Kudeaketa arruntari lotutako beste gastu batzuk	(185,45)	(202,55)
10. Beste emaitza batzuk	---	472,80
A.1) Jardueraren soberakina	14.402,08	29.869,71
14. Diru-sarrera finantzarioak	---	---
b) Balore negoziagarriak eta beste finantza-tresna batzuk	---	---
b 2) Hirugarrenenak	---	---
15. Gastu finantzarioak	---	(5,00)
b) Hirugarrenetikiko zorrei lotutakoak	---	(5,00)
A.2) FINANTZA-ERAGIKETEN SOBERAKINA	---	(5,00)
A.3) SOBERAKINA ZERGEN AURRETIK (A.1 + A.2)	14.402,08	29.864,71
A.4) ERAGIKETA JARRAITUETATIK DATORREN SOBERAKINA	14.402,08	29.864,71
B) ETENDAKO ERAGIKETAK		
20. Etendako eragiketetatik datorren ekitaldiko soberakina, zergarik gabe	---	
A.5) EKITALDIKO SOBERAKINEAN KONTABILIZATUTAKO ONDARE GARBIAREN ALDAKETA	14.402,08	29.864,71
C) ONDARE GARBIRA ZUZENEAN EGOTZITAKO SARRERAK ETA GASTUAK		
3. Jasotako diru-laguntzak	1.120.811,71	1.393.071,72
4. Jasotako dohaintzak eta legatuak	---	---
C.1) Ondare garbiaren aldaketa, ondare garbian zuzenean kontabilizatutako sarrera eta gastuengatik	1.120.811,71	1.393.071,72
D) EKITALDIKO SOBERAKINERAKO BIRSAILKAPENAK		
3. Jasotako diru-laguntzak	(1.120.811,71)	(1.393.071,72)
4. Jasotako dohaintzak eta legatuak	---	---
D.1) Ondare garbiaren aldaketa ekitaldiko soberakinerako birsailkapenengatik	(1.120.811,71)	(1.393.071,72)
E) Ondare garbiaren aldaketak, ondare garbira zuzenean egotzitako sarrera eta gastuengatik (C.1 + D.1)	---	---
I) BESTE ALDAKETA BATZUK	---	---
J) GUZTIRA, ONDAREAREN ALDAKETA EKITALDIAN (A.5+E+F+G+H+I)	14.402,08	29.864,71

ZUBIZARRETA

**HEGOA, INSTITUTO DE ESTUDIOS SOBRE
DESARROLLO Y COOPERACIÓN
INTERNACIONAL**

**Informe de Auditoría de Cuentas Anuales
emitido por un Auditor Independiente**

- Ejercicio 2023 -

ZUBIZARRETA

ARABA

San Antonio, 2 bajo
01005 Vitoria-Gasteiz
Tel.: 945 001 925

San Antonio, 2 - 1º of. 7-8
01005 Vitoria-Gasteiz
Tel.: 945 271 374

BIZKAIA

Gran Vía, 42 principal dcha.
48011 Bilbao
Tel.: 944 232 927

GIPUZKOA

Prim, 28 entresuelo izda.
20006 Donostia-San Sebastián
Tel.: 943 420 577

MADRID

Génova, 17-4ºB
28004 Madrid
Tel.: 91 319 09 84

AUDITORÍA

**INFORME DE AUDITORÍA DE CUENTAS ANUALES
EMITIDO POR UN AUDITOR INDEPENDIENTE**

**A la Asamblea General de
HEGOA, INSTITUTO DE ESTUDIOS SOBRE DESARROLLO Y
COOPERACIÓN INTERNACIONAL:**

Opinión

Hemos auditado las cuentas anuales de HEGOA, INSTITUTO DE ESTUDIOS SOBRE DESARROLLO Y COOPERACIÓN INTERNACIONAL (en adelante la Entidad), que comprenden el balance a 31 de diciembre de 2023, la cuenta de resultados y la memoria correspondientes al ejercicio terminado en dicha fecha.

En nuestra opinión, las cuentas anuales adjuntas expresan, en todos los aspectos significativos, la imagen fiel del patrimonio y de la situación financiera de la Entidad a 31 de diciembre de 2023, correspondientes al ejercicio anual terminado en dicha fecha, de conformidad con el marco normativo de información financiera que resulta de aplicación (que se identifica en la Nota 2 de la memoria) y, en particular, con los principios y criterios contables contenidos en el mismo.

Fundamento de la opinión

Hemos llevado a cabo nuestra auditoría de conformidad con la normativa reguladora de auditoría de cuentas vigente en España. Nuestras responsabilidades de acuerdo con dichas normas se describen más adelante en la sección "*Responsabilidades del auditor en relación con la auditoría de las cuentas anuales*" de nuestro informe.

Somos independientes de la Entidad de conformidad con los requerimientos de ética, incluidos los de independencia, que son aplicables a nuestra auditoría de las cuentas anuales en España según lo exigido por la normativa reguladora de la actividad de auditoría de cuentas. En este sentido, no hemos prestado servicios distintos a los de la auditoría de cuentas ni han concurrido situaciones o circunstancias que, de acuerdo con lo establecido en la citada normativa reguladora, hayan afectado a la necesaria independencia de modo que se haya visto comprometida.

Consideramos que la evidencia de auditoría que hemos obtenido proporciona una base suficiente y adecuada para nuestra opinión.

Aspectos más relevantes de la auditoría

Los aspectos más relevantes de la auditoría son aquellos que, según nuestro juicio profesional, han sido considerados como los riesgos de incorrección material más significativos en nuestra auditoría de las cuentas anuales del periodo actual. Estos riesgos han sido tratados en el contexto de nuestra auditoría de las cuentas anuales en su conjunto, y en la formación de nuestra opinión sobre éstos, y no expresamos una opinión por separado sobre estos riesgos.

Cumplimiento de requisitos de subvenciones

En el desarrollo de su actividad, la Entidad contabiliza las subvenciones recibidas siguiendo los criterios descritos en la Nota 4 de la memoria adjunta, según el tipo de subvención recibida. Así la Entidad aplica las subvenciones recibidas destinándose éstas a las finalidades convenidas con los organismos que las han concedido.

Hemos considerado un aspecto relevante de nuestra auditoría esta área debido al nivel de importancia material económica de la misma y del juicio que requiere interpretar el cumplimiento de los requisitos impuestos por dichos organismos según los distintos tipos de subvenciones, así como al juicio y estimación relevante a realizar por la Dirección respecto a la adecuada imputación temporal en función de los devengos de los gastos y/o inversiones y del grado de avance de los proyectos financiados.

Nuestros procedimientos de auditoría han incluido la revisión analítica y evolutiva de los ingresos, el estudio de los controles relevantes establecidos, hemos recabado confirmaciones externas y realizada comprobación de cobros. Tomando una selección, hemos obtenido el documento de concesión y comprobado la transferencia a ingreso de las subvenciones en el periodo en función del devengo de los gastos de los proyectos financiados. Asimismo comprobamos la información desglosada en la Nota 21 de la memoria adjunta.

Responsabilidad de la Junta Directiva en relación con las cuentas anuales

La Junta Directiva es responsable de formular las cuentas anuales adjuntas, de forma que expresen la imagen fiel del patrimonio, de la situación financiera y de los resultados de la Entidad, de conformidad con el marco normativo de información financiera aplicable a la Entidad en España, y del control interno que consideren necesario para permitir la preparación de cuentas anuales libres de incorrección material, debida a fraude o error.

En la preparación de las cuentas anuales, la Junta Directiva es responsable de la valoración de la capacidad de la Entidad para continuar como empresa en funcionamiento, revelando, según corresponda, las cuestiones relacionadas con la empresa en funcionamiento y utilizando el principio contable de empresa en funcionamiento excepto si la Junta Directiva tiene intención de liquidar la Entidad o de cesar sus operaciones, o bien no exista otra alternativa realista.

Responsabilidades del auditor en relación con la auditoría de las cuentas anuales

Nuestros objetivos son obtener una seguridad razonable de que las cuentas anuales en su conjunto están libres de incorrección material, debida a fraude o error, y emitir un informe de auditoría que contiene nuestra opinión.

Seguridad razonable es un alto grado de seguridad pero no garantiza que una auditoría realizada de conformidad con la normativa reguladora de auditoría vigente en España siempre detecte una incorrección material cuando existe. Las incorrecciones pueden deberse a fraude o error y se consideran materiales si, individualmente o de forma agregada, puede preverse razonablemente que influyan en las decisiones económicas que los usuarios toman basándose en las cuentas anuales.

Como parte de una auditoría de conformidad con la normativa reguladora de auditoría de cuentas en España, aplicamos nuestro juicio profesional y mantenemos una actitud de escepticismo profesional durante toda la auditoría. También:

ZUBIZARRETA

- Identificamos y valoramos los riesgos de incorrección material en las cuentas anuales, debida a fraude o error, diseñamos y aplicamos procedimientos de auditoría para responder a dichos riesgos y obtenemos evidencia de auditoría suficiente y adecuada para proporcionar una base para nuestra opinión. El riesgo de no detectar una incorrección material debida a fraude es más elevado que en el caso de una incorrección material debida a error, ya que el fraude puede implicar colusión, falsificación, omisiones deliberadas, manifestaciones intencionadamente erróneas, o la elusión del control interno.
- Obtenemos conocimiento del control interno relevante para la auditoría con el fin de diseñar procedimientos de auditoría que sean adecuados en función de las circunstancias, y no con la finalidad de expresar una opinión sobre la eficacia del control interno de la Entidad.
- Evaluamos si las políticas contables aplicadas son adecuadas y la razonabilidad de las estimaciones contables y la correspondiente información revelada por la Junta Directiva.
- Concluimos sobre si es adecuada la utilización, por la Junta Directiva, del principio contable de empresa en funcionamiento y, basándonos en la evidencia de auditoría obtenida, concluimos sobre si existe o no una incertidumbre material relacionada con hechos o con condiciones que pueden generar dudas significativas sobre la capacidad de la Entidad para continuar como empresa en funcionamiento. Si concluimos que existe una incertidumbre material, se requiere que llamemos la atención en nuestro informe de auditoría sobre la correspondiente información revelada en las cuentas anuales o, si dichas revelaciones no son adecuadas, que expresemos una opinión modificada. Nuestras conclusiones se basan en la evidencia de auditoría obtenida hasta la fecha de nuestro informe de auditoría. Sin embargo, los hechos o condiciones futuros pueden ser la causa de que la Entidad deje de ser una empresa en funcionamiento.
- Evaluamos la presentación global, la estructura y el contenido de las cuentas anuales, incluida la información revelada, y si las cuentas anuales representan las transacciones y hechos subyacentes de un modo que logran expresar la imagen fiel.

Nos comunicamos con la Junta Directiva de la Entidad en relación con, entre otras cuestiones, el alcance y el momento de realización de la auditoría planificados y los hallazgos significativos de la auditoría, así como cualquier deficiencia significativa del control interno que identificamos en el transcurso de la auditoría.

Entre los riesgos significativos que han sido objeto de comunicación a la Junta Directiva de la Entidad, determinamos los que han sido de la mayor significatividad en la auditoría de las cuentas anuales del periodo actual y que son, en consecuencia, los riesgos considerados más significativos.

Describimos esos riesgos en nuestro informe de auditoría salvo que las disposiciones legales o reglamentarias prohíban revelar públicamente la cuestión.

Firmado digitalmente por
14594460V JON ANDONI
LEGARRETA (R: B01104488)

ZUBIZARRETA CONSULTING, S.L.
Sociedad inscrita en el ROAC con el nº S-0455

Fdo.: Jon Andoni Legarreta Elguezabal
Socio inscrito en el ROAC con el nº 17.038

Bilbao, 21 de mayo de 2024

1000